

Vzdělávací program literárně-dramatického oboru základních uměleckých škol pro II. stupeň základního studia, rozšířené studium a studium pro dospělé

(Schváleno MŠMT pod č.j. 22 035/2005-22 s platností od 1. 9. 2005)

Charakteristika

II. stupeň základního studia literárně-dramatického oboru základních uměleckých škol připravuje žáky na samostatnou uměleckou činnost (amatérskou nebo profesionální) prohloubeným studiem zvoleného odborného zaměření - základy dramatické tvorby, základy dramatické tvorby s loutkou, základy slovesné tvorby. Obsah všech předmětů navazuje na obsah analogických předmětů I. stupně. Metody a formy práce vycházejí z předpokladu předchozí odborné přípravy žáků na I. stupni literárně-dramatického oboru a odpovídající jejich věku i studijnímu zaměření. Dramatická hra plní na II. stupni převážně funkci metody práce.

Pro skupinu starších začátečníků je možné zřídit jednoletou průpravnou výuku se zaměřením na dramatickou a slovesnou nebo loutkářskou průpravu. Vyučuje se ve skupině 5 - 10 žáků podle samostatného učebního plánu a učebních osnov.

Vybraní talentovaní jednotlivci se v **rozšířeném studiu** připravují individuálně na odborné vysokoškolské studium (AMU, JAMU, FF, PF).

Jedním z cílů výchovné práce v literárně-dramatickém oboru je vyhledávat a rozvíjet pedagogické talenty - potenciální učitele dramatické výchovy, další pedagogické pracovníky a vedoucí dětských zájmových kolektivů, kteří základní uměleckou průpravu a osvojené dovednosti ve své práci využijí. Tomuto typu žáků je věnována soustavná pozornost ukládáním přiměřených pedagogických úkolů.

Absolventi II. stupně a pedagogicky nadaní žáci by měli získávat zkušenosti pro práci se skupinou (to znamená přejímat dílčí pedagogické úkoly v ročnících I. stupně, pomáhat vedoucím souborů ZUČ apod.). Měli by mít zájem dále samostatně zdokonalovat zvládnutou základní techniku oboru a uplatňovat nabyté dovednosti v aktivní tvořivé umělecké činnosti. Základní znalosti z praxe, teorie a historie oboru by měli dále samostatně prohlubovat a obohacovat.

Praktickou průpravu k této samostatné umělecké činnosti umožňuje žákům v průběhu studia na II. stupni práce v souboru. V něm jsou vedeni k aktivní spolupráci na tvorbě pořadů, učí se prostředky a formami úměrnými jejich věku, schopnostem, a odborné vyspělosti reagovat na aktuální témata a tak tvořivě uplatňovat získané znalosti a dovednosti.

Studium pro dospělé obsahově navazuje na výuku II. stupně základního studia a dále ji rozvíjí.

Výuka v literárně-dramatickém oboru je převážně skupinová, některé předměty však vyžadují individuální vyučování (sólový dramatický projev, umělecký přednes, individuální příprava ke studiu).

Schopnost pokračovat ve studiu na požadované úrovni prokazují žáci závěrečným vystoupením na konci každého ročníku.

Oddělení dramatické

Charakteristika vzdělávacího obsahu

Průpravná výuka

Průpravná výuka je určena zájemcům, kteří neprošli výukou I. stupně. Je společná pro dramatické i slovesné oddělení II. stupně. Zahrnuje předměty dramatika a slovesnost, pohyb a přednes. Pro předmět přednes se ročníková skupina dělí na malé skupiny (2-3 žáků).

Výuka je zaměřena na pochopení základních principů dramatického a slovesného projevu a osvojení prvků potřebných odborných dovedností v takové míře, aby její absolventi mohli být přijati ke studiu na II. stupni ZUŠ.

Požadavky vzdělávacího obsahu jsou přizpůsobeny věku žáků. Učitel však musí brát v úvahu individuální dispozice žáků i stupeň jejich odborného rozvoje.

Základy dramatické tvorby

Základy dramatické tvorby jsou hlavním předmětem dramatického oddělení II. stupně. Jsou vyučovány v ročníkové skupině. Hlavním obsahem výuky jsou tvořivé dramatické činnosti. Vedou od improvizací a krátkých etud až k vytváření větších ucelených tvarů zpracovávajících zvolené téma. Podněcují žáky k aktivnímu jednání, umožňují jim projevit vlastní názory a postoje k životu, rozvíjejí jejich komunikační schopnosti a dovednosti. Hlavním pramenem materiálu, autorsky zpracovaného podle potřeb ročníkové skupiny, je literatura (poezie, próza, drama) prezentovaná v kontextu s dalšími zdroji inspirace.

Dále jsou v hodinách prováděny náročnější formy cvičení, které obohacují pohybové a mluvní výrazové prostředky žáků, rozvíjejí jejich celkový psychofyzický projev a zdokonalují jejich odborné dovednosti pro vlastní samostatnou uměleckou činnost.

Součástí výuky jsou i společné návštěvy a hodnocení vybraných programů, na něž jsou žáci předem připravováni četbou předlohy, seznámením s autorem a dílem, dobovým kontextem, žánrem apod.

Při výuce i zveřejňovaných programech jsou využívány inspirativní pomůcky, např. k vytváření náznaku prostoru, kostýmu, rekvizity, dále hudební, filmové popř. video nahrávky i obrazový materiál a knihy.

Sólový dramatický projev a umělecký přednes

Sólový dramatický projev a umělecký přednes patří do skupiny předmětů vyučovaných v literárně-dramatickém oboru individuálně. Učitel v hodině pracuje se žákem na motivu z dramatické hry, na dramatické postavě, na textu pro přednes, přiměřenému věku a odborné vyspělosti žáka. Využívá dramatické hry jako základní metody práce k objasňování situace, charakteru postav a jejich vztahů, v přednesu pak k ozřejmování slova jako gesta, dialogu jako formy kontaktu apod. Učitel propracovává se žákem předlohy z hlediska vytvoření a vyjádření osobitého vztahu žáka k jejich tématu, dále z hlediska logického sdělování obsahu a respektování stylu a formy díla. Pracuje se žákem na zdokonalování techniky projevu. Pomáhá mu budovat osobní repertoár i z hlediska společenského uplatnění.

Dějiny dramatické tvorby

Obsah výuky úzce souvisí s předměty základy dramatické tvorby, sólový dramatický projev a umělecký přednes a pomáhá žákům objasňovat jednotlivé oblasti dramatické tvorby v souvislostech s dobou jejich vzniku. V 1. ročníku je to teorie a historie umění přednesu, ve

2. ročníku vývoj dramatické interpretace literárních předloh, ve 3. ročníku historie divadla a hereckého projevu, ve 4. ročníku dějiny divadelní avantgardy 20. století a současné dramatické umění, vše v kontextu s vývojem kultury a společnosti.

Pohyb

Předmět pohyb může být vzhledem k speciálním nárokům výuky vyučován odborným učitelem pohybové výchovy. Je však nutné, aby si učitel tohoto předmětu uvědomil odlišnost pohybové přípravy žáků literárně-dramatického oboru od pohybové přípravy žáků tanečního oboru. Kromě celkové kultivace pohybového projevu žáků LDO a rozvoje jejich komunikačních dovedností by tato příprava měla směřovat k osvojování specifických dovedností potřebných pro dramatický projev, tj. k rozvoji schopností žáků zobrazit lidské chování a jednání. Ať už se jedná o zařazení tanců, využití principů a prvků různých pohybových technik (klasického tance, gymnastiky, pantomimy), vždy je nutné nazírat na jejich výběr z tohoto hlediska. Učitel seznamuje žáky s cílem, pro který si vybranou techniku osvojují a vyžaduje od nich vždy plné vnitřní zaujetí i při provádění technických cviků a úsilí dobrat se co nejlepších výsledků. Pomocí náročnějších úkolů rozvíjí v žácích cit pro rytmus a dynamiku, pro tvar pohybu, prostorové a hudební cítění i představivost a fantazii z pohybových impulsů. Ve cvičeních a tvořivých improvizacích žáků se učitel zaměřuje na jejich kultivovaný a výrazu schopný pohyb celého těla.

Zdrojem inspirace pro pohybový dramatický projev zůstávají i nadále zvuky a hudba, které rozvíjejí muzičnost i představivost a fantazii žáků. Proto jsou ve spolupráci s korepetitorem pěstovány neustále hudebně rytmické činnosti i zpěv a tanec jako organická součást pohybového dramatického projevu. V improvizacích na hudbu učitel sleduje a rozvíjí schopnost žáků respektovat v pohybovém projevu i členění hudebních skladeb po stránce formální.

Náplň hodin předmětu pohyb je v každém ročníku určována tématem hlavního ročníkového předmětu - základy dramatické tvorby. Toto téma, zpracovávané do závěrečné ročníkové práce, je pro žáky zároveň motivací pro cílevědomé osvojování potřebné pohybové techniky. Učitel předmětu pohyb proto úzce spolupracuje s učitelem hlavního předmětu.

Hodiny pohybu může ale také vyučovat učitel dramatické výchovy neodděleně od základů dramatické tvorby, výuka obou předmětů se tedy může prolínat v rámci jednoho výukového celku, projektu, tématu.

Hudebně hlasová příprava

Hudebně hlasová příprava je pro žáky dramatického oddělení, studující podle učebního plánu pro rozšířené studium, předmět povinný, pro ostatní žáky je předmětem volitelným. Výuku vede učitel hudebního oboru, který má potřebnou odbornou přípravu pro tento předmět.

Hlavním obsahem výuky je doplnění základů dramatické tvorby, sólového dramatického projevu a uměleckého přednesu o elementární hudební výchovu, hygienické posazení hlasu v širším hlasovém rozsahu než je mluvní poloha a konečně o schopnost vyjádřit výraz v hudební formě. Při správně posazeném hlasu je preferováno přirozeně zpívané slovo před ušlechtilostí a krásou tónu. Hlasová pedagogika se zde podřizuje tzv. hereckému zpívání. Předmět se vyučuje ve skupině, ale není totožný se sborovým zpěvem, který má jiné cíle i okruh studijních hudebních materiálů. Podle počtu zájemců (nejvýše 10 v jedné skupině) jej lze vyučovat spolu se žáky příslušných ročníků slovesného i loutkářského oddělení.

Práce v souboru

Práce v souboru je předmět meziročníkový. Vzhledem k tomu, že u žáků II. stupně se již počítá s uvědomělým zájmem o studium literárně-dramatického oboru, měli by se v průběhu studia zúčastnit práce v souboru v podstatě všichni žáci 1. - 4. ročníku. Především však samozřejmě ti žáci, kteří se individuálně připravují ke studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole uměleckého a pedagogického směru. Dále pak ti žáci, kteří se chtějí věnovat zájmové umělecké činnosti v oblasti divadla či poezie a působit jako vedoucí souboru, režiséři, dramatikové, herci.

Hlavním obsahem práce v souboru je vytváření inscenací z oblasti poezie, prózy, dramatických žánrů.

Práce v souboru umožňuje žákům v uceleném tvaru prakticky uplatnit a ověřit si schopnosti a ve vyučovacím procesu získané dovednosti a výsledek zveřejnit.

Metoda přípravy je v zásadě totožná s metodami výuky základů dramatické tvorby. Žáci by však měli mít možnost seznámit se nejen s různými dramatickými žánry a styly, jak tomu je v osnovách jednotlivých ročníků, ale i s různými režijními přístupy k předloze a režijními postupy při práci s herci. Znamená to potřebu zvát k práci se souborem externí režiséry, např. studenty vyšších ročníků režie DAMU, absolventy, jiné pedagogy apod.

Nejtalentovanějším žákům a absolventům, u nichž je prokazatelný vyhraněný zájem a dovednosti, má být umožněno ověřit si své schopnosti režijní či dramaturgické nejen prací asistentkou, ale i samostatnou - pod vedením pedagoga hlavního předmětu.

Práce v souboru je praktickou přípravou k samostatné umělecké činnosti.

Zveřejněné výsledky práce v souboru jsou součástí kulturně společenské činnosti školy.

Rozšířené studium

Rozšířené studium je určeno žákům, kteří se připravují ke studiu na vyšších odborných nebo vysokých školách. Pro jednotlivé žáky, kteří byli do tohoto studia zařazeni, připravuje učitel ve spolupráci s nimi program, prohlubující základní ročníkovou výuku. Učitel v této výuce rozvíjí individuální schopnosti žáka intenzivní prací v hodině i zadáními pro samostatnou praktickou i teoretickou domácí přípravu. Každý žák má samostatný studijní plán, který perspektivně směřuje k jeho přípravě ke studiu na vyšší odborné či vysoké škole příslušného oboru. Obsah výuky vychází z požadavků těchto škol.

Učební plány

Základní studium – II. stupeň

(pro žáky od 14 let)

Oddělení dramatické

Učební plán č. 5

Předmět	Ročník				
	PV	1.	2.	3.	4.
Dramatika a slovesnost Základy dramatické tvorby Pohyb Dějiny dramatické tvorby Sólový dramatický projev a umělecký přednes Práce v souboru Přednes Hudebně hlasová průprava					
Celkový počet vyučovacích hodin	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5

Poznámky:

1. Rok průpravné výuky je určen žákům, kteří nenavštěvovali I. stupeň základního studia.
2. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) v ročníku průpravné výuky zařazení předmětu dramatika a slovesnost a předmětů pohyb a přednes,
 - c) zařazení předmětů základy dramatické tvorby, pohyb nebo hudebně hlasová průprava, sólový dramatický projev a umělecký přednes ve všech ročnících.

Rozšířené studium

Učební plán č. 6

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Základy dramatické tvorby Pohyb Dějiny dramatické tvorby Sólový dramatický projev a umělecký přednes Hudebně hlasová průprava Práce v souboru Individuální průprava ke studiu				
Celkový počet vyučovacích hodin	6 – 6,5	6 – 6,5	6 – 6,5	6 – 6,5

Poznámky:

1. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) zařazení předmětů základy dramatické tvorby, pohyb, dějiny dramatické tvorby, sólový dramatický projev a umělecký přednes a individuální příprava ke studiu ve všech ročnících.

Studium pro dospělé

Učební plán č. 7

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Základy dramatické tvorby Pohyb Dějiny dramatické tvorby Sólový dramatický projev a umělecký přednes Práce v souboru Individuální příprava ke studiu Hudebně hlasová příprava				
Celkový počet vyučovacích hodin	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5

Poznámky:

1. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) zařazení předmětů základy dramatické tvorby, pohyb nebo hudebně hlasová příprava, sólový dramatický projev a umělecký přednes ve všech ročnících.

Všeobecné poznámky k učebním plánům dramatického oddělení

1. Vyučování se organizuje takto:
 - a) ve skupině pěti až deseti žáků v základním studiu
 - b) ve skupině dvou až tří žáků v předmětu přednes
 - c) ve skupině od pěti žáků v předmětu práce v souboru
 - d) ve skupině od deseti žáků v předmětu hudebně hlasová příprava
 - e) ve skupině čtyř až osmi žáků ve studiu pro dospělé
 - f) individuálně v předmětu sólový dramatický projev a umělecký přednes.
2. V předmětu pohyb lze přidělit korepetitora.

Oddělení dramatické

Průpravná výuka

Předměty: dramatika a slovesnost
pohyb
přednes

Výchovně vzdělávací cíle

Vytvořit přátelský kolektiv pomocí společné odborné přípravy. Pochopit hlavní principy tvořivé dramatické a slovesné činnosti a zvládnout elementární odborné dovednosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Svým aktivním postojem, zájmem o každého člena skupiny, vytvářením ovzduší důvěry a tolerance umožňujeme starším začátečníkům zbavovat se rušivých zábran a uvolňovat se v projevu. Vytváříme podmínky, v nichž se mohou navzájem poznávat, učit se respektovat své odlišnosti a hodnotit klady i nedostatky ve svém osobním i odborném projevu. Společně hledáme cesty, jak tyto nedostatky odstraňovat a jak zároveň rozvíjet schopnost přirozeně a přitom kultivovaně se projevovat. Informujeme žáky o rozsahu dovedností a vědomostí potřebných pro dobrou úroveň dramatického a slovesného projevu. Vedeme žáky, i pomocí vhodných motivací, k vědomému zvládnutí elementárních odborných dovedností technických i výrazových a k jejich uplatňování ve společné hravé činnosti. Hovoříme se žáky o problémech, se kterými se střetávají. Navazujeme modelové situace, ve kterých jsou nuceni zaujmout k těmto problémům své stanovisko, vidět je z různých úhlů pohledu a hledat jejich řešení.

V předmětu dramatika a slovesnost postupujeme pomocí cvičení a her, rozvíjejících smyslové vnímání a schopnost vcítování (od nejjednodušších Kimových her, her na soustředění pozornosti, na „zrcadla“ apod.), přes výpovědi o vlastních zážitcích (formou hraných etud i písemných vyjádření) až k pokusům interpretovat vhodně volená drobná umělecká díla.

Úkoly pro kolektivní improvizaci zadáváme tak, aby žáci měli možnost rozhodnout svým jednáním řešení situace. Hledáme témata, která umožňují různé variace. K tomu přispíváme i výměnou rolí, změnou zadaných okolností, změnou vzájemných vztahů. Rozdělováním úkolů po menších skupinách umožňujeme žákům vzájemně se vidět při projevu a hodnotit. Využíváme působení uměleckých děl (výtvarných, hudebních atd.) k rozvíjení osobnosti žáků a k obohacení jejich projevu.

Ve slovesné výchově inspirujeme žáky k bezprostřednímu autentickému vyjádření vlastního zážitku, nejlépe se vztahem k tématu práce skupiny. Hrajeme různé hry se slovy, abychom v žácích pěstovali smysl pro významové a citové odstíny jednotlivých výrazů a spojení.

Výuka o vývoji evropského dramatického umění v kontextu s evropskými kulturními dějinami organizujeme obdobně jako v 6. ročníku I. stupně základního studia. Buďto v dvouhodinových seminářích jednou měsíčně nebo průběžně v hodinách dramatiky a slovesnosti. Abychom probudili aktivní zájem žáků o tuto výuku, pověřujeme je dílčími úkoly doplňujícími jednotlivá témata (vyhledat zajímavý dobový text, výtvarné dílo apod.), přičemž vycházíme z jejich možností i osobních dispozic.

V mluvní průpravě se zaměřujeme na zřetelnou výslovnost a znělost hlasu a objasňujeme žákům i pomocí motivace, jak tyto základní požadavky mluvního projevu splnit. Vhodných motivací používáme hlavně zpočátku, abychom pomohli žákům rychle prakticky si osvojit potřebné základní dovednosti (aktivně uvolněné držení těla, dechovou oporu, aktivizaci podbřišku, aktivizaci mluvidel). Zvláště v případě zjištěných vad výslovnosti a hlasových deformací je tento postup nutný, abychom mohli chyby odstraňovat, aniž bychom na ně příliš upozorňovali. Tím se vyvarujeme křečovitěho úsilí o správnost u příliš svědomitých žáků, případně předčasné rezignace na nápravu u méně ctižádostivých. Teprve až sami správné návyky prakticky zvládnou, vyžadujeme od nich vědomou spolupráci a samostatnou domácí přípravu.

V předmětu pohyb využíváme moderního společenského tance i vybraných lidových tanečních her a dobových družných tanců k překonání ostychu pohybově se v novém kolektivu projevit. Družné tance jsou zvláště vhodným materiálem, protože přirozeně rozvíjejí schopnost navazovat kontakt s partnery a jsou v nich organicky obsaženy požadavky jak na volný pohyb v prostoru s respektováním ostatních, tak na zvládnutí prostorových pohybových útvarů (kruh, zástup, řada atd.). Kromě partnerského a prostorového citění pomáhají družné tance rovněž rozvíjet i hudebně rytmičké citění a pěstovat přirozený zpěv. Pohybový výraz rozvíjíme též ve spojení s cvičeními smyslové vnímavosti - zvláště hmatové (hmatová citlivost celého těla). Vhodné jsou i pohybové improvizace na hudbu, která je blízká mladé generaci (pop, rock, metal). Velkou pozornost věnujeme průpravným cvikům pro správné držení těla, které provádíme především v lehu na zemi a v ostatních přízemních polohách.

V předmětu přednes, vyučovaném v malých skupinách (2 - 3 žáků), na něž se dělí každá ročníková skupina se zaměřujeme na individuální projev každého žáka. Na drobných cvičných textech procvičujeme výrazové varianty pomocí různých podtextů i změnou zadaných okolností. Pomáháme žákům zadat si text, ke kterému mají osobní vztah, aby jej mohli interpretovat jako aktuální osobní sdělení. Využíváme možnosti magnetofonových nahrávek pro získání představy o vlastním výkonu a uvědomění si nedostatků v projevu.

Navazujeme kontakt s rodiči prostřednictvím třídních schůzek (spojených s ukázkami práce žáků přípravného ročníku II. stupně) i individuálně, aby získali představu o cílech a metodách práce literárně-dramatického oboru.

V závěrečném interním ročníkovém vystoupení umožňujeme žákům, aby si před malým okruhem publika z řad rodičů a přátel ověřili dosažené výsledky.

Studijní úkoly

Dramatika a slovesnost

- a) Naučit se aktivně účastnit společné hry a reagovat na partnery.
- b) V etudě zvládnout jednoduchý dramatický děj, tzn. uvědomit si svoji roli a úkol v příběhu a podle toho jednat.
- c) Umět přizpůsobit své jednání změně zadaných okolností.
- d) Zvládnout ve cvičení hru s předmětem a dialog s předmětem jako partnerem a vyjádřit vztah k němu.
- e) Zvládnout krátké pointované slovní sdělení vlastního zážitku (mluvené i psané).

Dějiny:

Doplnit svými poznatky zvolené téma z kulturních dějin.

Mluva:

- a) Uplatňovat v mluvním projevu vědomě správné technické dovednosti (aktivní uvolnění držení těla, dechovou oporu, rezonanci v masce, aktivizaci mluvidel - jazyka, spodní čelisti, rtů, aktivizaci podbřišku).
- b) Výrazně vyslovovat.
- c) Zvládnout rytmický mluvní projev v dvoudobém i třídobém rytmu ve spojení s hrou na tělo a hrou na lehce ovladatelné nástroje.

Pohyb:

- a) Zvládnout jednoduchý družný tanec se zpěvem a hrou na lehce ovladatelné nástroje.
- b) Zvládnout ve cvičení základy správného držení těla a snažit se vědomě je uplatňovat v pohybovém projevu.

Přednes:

- a) Zvládnout rytmický mluvní projev v kolektivním přednesu ve spojení s hrou na tělo a hrou na lehkoovladatelné nástroje.
- b) Zvládnout ve cvičeních vyjádření jednoduchého podtextu.
- c) Uvědomit si základní výrazové prvky přednesu jako prostředku pro sdělování (významový přízvuk, pauza, intonace, tempo a dynamika) a pokoušet se s nimi pracovat.
- d) Přirozeně a přitom kultivovaně přednést osobně vybraný drobný text.

Kriteria pro postup do 1. ročníku II. stupně základního studia

Schopnost zvládnout v kolektivní a individuální ukázce úkoly stanovené v předmětech dramatika a slovesnost a přednes.

Oddělení dramatické

Předměty: základy dramatické tvorby
sólový dramatický projev a umělecký přednes
dějiny dramatické tvorby

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvíjet v žácích schopnost uvědomit si význam tvořivého přístupu k životu a k práci. Vést žáky k aktivní účasti ve společné a individuální dramatické činnosti. Učit je vést jednoduchá cvičení.

Vytvořit základ povědomí o funkci umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Ve výuce základů dramatické tvorby uvádíme žáky do modelových situací, v nichž musí zaujímat osobní stanovisko a podílet se na jejich řešení. Hledáme v současném životě a ve zkušenostech žáků takové momenty, které je provokují k aktivnímu jednání. Oceňujeme odvahu žáků projevit svůj názor, i když si tím mohou znesnadnit svoji situaci. Vedeme žáky k uvědomování si svých psychofyzických vlastností a jejich kladů i záporů, aby došli jak k vnitřnímu, tak i fyzickému sebepoznání. K tomu využíváme již známých metodických postupů (např. výměny rolí v konfliktní situaci, zpracování vlastního zážitku formou monologu, navazování kontaktů s různě charakterizovanými partnery). K obohacování výrazových prostředků uplatňujeme odzrcadlování, fázovaný pohyb, omezujeme pohybové možnosti těla, používáme jednání s imaginární rekvizitou, v imaginárním prostoru.

Různými podněty smyslovými, citovými, myšlenkovými rozvíjíme schopnost žáků variovat svůj psychofyzický projev. Učíme je chápat dramatický projev ne jako opakování dosažených výsledků, ale podněcujeme je vždy znovu řešit dramatickou situaci. Při přípravě společné ročníkové práce usilujeme o to, aby žáci spolupracovali již na volbě tématu. Umožňujeme jim uplatnit i vlastní texty.

Vyvoláváme zájem žáků o inscenaci (případně film), kterou jsme vybrali jako objekt pro jejich pokusy o zhodnocení a připravujeme je na ni (čtením textové předlohy, seznámením s dobovou situací, autorem, žánrem atd.).

V předmětu sólový dramatický projev a umělecký přednes pomáháme žákům individuálně si objevit pro přednes texty, jejichž téma je silně zaujme a jejichž výrazové prostředky budou odpovídat jejich naturelu, aby se z obsahem i formou předlohy mohli ztotožnit.

Zároveň společně vyhledáváme a interpretujeme texty dokumentární slovesnosti (např. zprávy, deníky, dopisy) i meziútvary (cestopisy, literaturu faktu) dobové i soudobé, abychom učili žáky důsledně logicky sdělovat obsah a přitom respektovat formu a styl. Vedeme je ke zdokonalování práce s pauzou. Učíme je vybírat a organicky uplatňovat mimoslovní prostředky přednesu (gestické, výtvarné, hudební). Zdůrazňujeme podřízenost těchto prostředků slovnímu projevu a nutnost jejich stylizace. Rozvíjíme průběžně jejich schopnost

vyjádřit se spatra na zadané téma, aby byli nuceni bez přípravy souvisle promluvit ke skupině. Doplnujeme teoretické znalosti žáků potřebné ke zvládnutí předlohy i jejich vědomosti o autorovi a dobových souvislostech.

V předmětu dějiny dramatické tvorby se zabýváme teorií s dějinami umění přednesu a jejich souvislostmi s vývojem kultury, literatury a společnosti.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby

- a) Zvládnout techniku jednoduchého fyzického jednání na vnější a vnitřní podněty.
- b) V improvizacích a etudách zaměřených k rozvíjení představivosti a fantazie dosáhnout v různých variantách pravdivého a výrazného zveřejnění – smyslového zážitku
– citového zážitku.
- c) Umět pohybově rytmičky reagovat na podněty literární, hudební a výtvarné a pokoušet se o stylizovaný projev.
- d) V kolektivní dramaturgické, režijní, výtvarné spolupráci realizovat pod vedením učitele drobný ucelený tvar z oblasti přednesu.
- e) Pokusit se zhodnotit hereckou složku zhlédnutého dramatického díla (divadelní představení, televizní inscenace, rozhlasové hry, filmy).

Sólový dramatický projev a umělecký přednes

- a) Prohloubit dovednosti získané v základech dramatické tvorby (úkol č. 1, 2, 3).
- b) Zvládnout teoreticky a prakticky zásady české výslovnostní normy.
- c) Zdokonalit práci s pauzou.
- d) Vědomě používat mimoslovní prostředky přednesu.
- e) Interpretovat autorský text jako svou výpověď (báseň, prózu).
- f) Udržovat svoji úroveň kondičními rozvíčkami.
- g) Pronést bez přípravy krátké sdělení na dané téma.

Dějiny dramatické tvorby

Doplnit svými poznatky zvolené téma z dějin umění přednesu.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Učit žáky hodnotit vztah ke světu pochopením významu tvořivého přístupu k životu a práci.

Rozvíjet v žácích schopnost samostatně aktivně a tvořivě přistupovat k společným a individuálním činnostem.

Prohlubovat schopnost žáků vést jednoduchá cvičení s ostatními členy skupiny.

Seznamovat žáky s funkcí divadelního umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Při řešení modelových situací (které žákům jednak předkládáme hotové, jednak vyžadujeme, aby je vytvářeli sami z vlastních zkušeností a zážitků) učíme žáky v základech dramatické tvorby hodnotit postoje jednajících postav k dané situaci, jejich vzájemné vztahy a cíle jejich jednání. Vyhledáváme náměty, které se žáků úzce dotýkají a provokují je k aktivitě (v tomto věku 15 - 16 let je to např. téma spravedlnosti, odpovědnosti, práva rozhodovat o sobě, práva na lásku apod.).

V literárních textech různých dob i žánrů volíme témata, která skupinu zaujala a snažíme se spolu se žáky pochopit, jak je řešení téhož námětu ovlivněno charakterem a vztahy postav, společenským kontextem i autorem zvoleným žánrem. Prohlubujeme vědomosti a znalosti žáků o příslušné době a její atmosféře. Těchto děl, zvláště výtvarných, využíváme i pro získávání praktických dovedností (např. pro stylizovaný dobový pohybový výraz - metoda odzrcadlování).

Vedeme žáky k pokusům interpretovat různé texty už se zřetelem k jednání dramatické postavy. Při práci na předloze hledáme spolu se žáky nejrozumnější způsoby vyjádření téhož námětu (pohybem, zvukem, věcí). Vyhýbáme se popisnosti, ilustrativnosti. Usilujeme o vytváření metafor, nalezení znaku, obohacení podtextu. Provokujeme žáky k nadsázce, abychom je zbavili ostychu výrazně se vyjádřit. Požadujeme pravdivost v projevu ve smyslu plného citového zaujetí pro téma, pravdivost vzájemných vztahů a zvládnutí zvolených vyjadřovacích prostředků, nikoliv však pravdivost ve smyslu psychologického realismu. Tuto průpravu posléze soustředíme ke společné realizaci malého dramatického tvaru.

Kromě vedení technických rozcviček, které si postupně vytváří každý žák individuálně podle svých potřeb, pověřujeme jednotlivé žáky, aby si pro kolektiv připravovali náměty na cvičení a improvizace, které provedou. Ta pak postupně zařazujeme do vyučovacích hodin.

Pro společný námět k diskusi vybereme (pokud možno v souvislosti s tématem, který žáky zajímá) divadelní nebo televizní inscenaci, případně film a budeme požadovat na žácích, aby rozlišili jednotlivé složky dramatického díla a začali chápat, jak ovlivňují práci herce.

V předmětu sólový dramatický projev a umělecký přednes využíváme možnosti individuální práce s žáky k detailnějšímu propracování jejich úkolů ve společné hře i k případnému odstraňování individuálních nedostatků v psychofyzickém projevu.

Seznamujeme je se strukturou textu pro přednes a se zákonitostmi výstavby přednesu. Poskytujeme jim potřebné poučení z teorie verše a vyžadujeme uplatňování nabytých vědomostí při přípravě přednesu poezie. Pracujeme na drobných prózách. Vedeme žáky k chápání odlišností v přednesu poezie a prózy.

Ukládáme jim témata pro krátké projevy bez přípravy i dialogické (diskuse, polemika). Objasňujeme jejich charakter a cíl. Vyžadujeme, aby žáci mluvili přirozeně a přitom kultivovaně a využívali osvojenou vyjadřovací techniku. Variujeme dané okolnosti.

V předmětu dějiny dramatické tvorby se zabýváme dramatickou interpretací literárních předloh nedivadelních v souvislosti s vývojem kultury, literatury a společnosti.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby

- a) Ve cvičení zvládnout fáze psychofyzického jednání (podnět, zhodnocení, reakce).
- b) Jednáním mimoslovními prostředky (pohybem, zvukem) vyjádřit vztah k partnerovi a daným okolnostem.

- c) Sdělně zvládnout jednání v kontrastu k daným okolnostem nebo ve vztahu k partnerovi.
- d) Vyjádřit zážitek stylizovaným projevem.
- e) Zvládnout ve cvičení stylizovaný projev ve zvoleném dobovém stylu.
- f) Interpretovat jednoduchý dialog ve variantách
 - obměny času
 - obměny nálad
 některé z nich vědomě fixovat.
- g) Umět vést a motivovat členy kolektivu v krátkých cvičeních a improvizacích.
- h) V kolektivní spolupráci dramaturgické, režijní, výtvarné realizovat pod vedením učitele malý dramatický tvar.
- ch) Rozlišit jednotlivé složky dramatického díla (text, režie, scéna atd.) a začít chápat, jak ovlivňují práci herce.

Sólový dramatický projev a umělecký přednes

- a) Prohloubit dovednosti získané v základech dramatické tvorby (úkol č. 1 - 5).
- b) Poznat výstavbové postupy přednesu a pokusit se o samostatnou výstavbu přednesu.
- c) Udržovat a zvyšovat technickou úroveň kondičními rozcvičkami.
- d) Pronést bez přípravy krátké sdělení, vést dialog na dané téma s uplatněním osvojené vyjadřovací techniky.

Dějiny dramatické tvorby

Doplnit svými poznatky zvolené téma z oblasti interpretace literárních nedivadelních předloh.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Podněcovat žáky k aktivnímu formování osobnosti ve smyslu odpovědného a tvořivého přístupu k životu.

Rozvíjet schopnost žáků vést práci na improvizacích a etudách s ostatními členy kolektivu.

Vyhledávat mezi žáky pedagogické talenty a pověřovat je přiměřenými úkoly.

Orientovat žáky ve vývoji dramatického umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti a seznamovat je se současnými vývojovými tendencemi dramatického umění.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Snažíme se i vlastními postoji k životu a práci působit na žáky, aby dokázali svoji tvořivost, projevovanou v dramatických činnostech, uplatňovat i v každodenním životě a uvědomovali si, oč je takový život zajímavější a cennější. Ve výuce základů dramatické tvorby rozšiřujeme jejich výrazový rejstřík slovní i pohybový, např. zadáváním protiúkolů

(charakterizovat spolužáka ze skupiny, který je kontrastního založení, dále charakterizovat postavu z předlohy, která má kontrastní rysy vzhledem k představiteli apod.). Tím rozvíjíme schopnost žáků pracovat na sobě, odhalovat svoje další možnosti. Průpravu pak uplatňujeme v improvizacích a etudách různých žánrů a danými typy. Soustředíme se především na zvládnutí pohybové charakterizace, zabýváme se rytmem jako základem určujícím psychofyzický projev člověka. Využíváme i historického materiálu, který poskytuje pro tuto práci např. komedie dell'arte.

Zpracováváme s žáky krátké dialogy formou hry s textem (měníme dané okolnosti, vztahy atd.), abychom předcházeli zmechanizování textu. Snažíme se, aby žáci skutečně jednali, slyšeli se, reagovali na podtext a ne jen opakovali napsané repliky. Požadujeme, aby žáci v konečné fázi tyto dialogy inscenovali, vytvořili pro ně i náznak scény a kostýmu a využili funkčně i další divadelní výrazové prostředky (světlo, zvuky, hudbu).

V improvizacích seznamujeme žáky s formálními znaky etudy jako drobného uměleckého tvaru. Požadujeme, aby si připravili náměty na etudy, pokusili se pracovat na nich s ostatními a fixovali jejich rámcový tvar.

V ročníkové práci usilujeme spolu se žáky o vyhledání námětu v předloze, která je vhodná pro převážně pohybové vyjádření. Předlohu společně zpracováváme dramaturgicky, režijně i výtvarně.

Pedagogicky talentované žáky, kteří jsou odborně na výši a jejich zájem o pedagogickou práci i předpoklady pro ni jsou výrazné, začínáme pověřovat soustavně drobnými úkoly v některém nižším ročníku, kde vykonávají funkci našeho asistenta. Využíváme i jejich specifických dovedností (např. sportovních, hudebních apod.) pro obohacení metod a forem práce v tomto ročníku a konzultujeme s nimi jejich názory a zkušenosti.

Inscenace vybraná ke shlednutí má v tomto ročníku poskytnout téma k diskusi o jejím tématickém záměru a o smyslu použitých inscenačních prostředků. Zároveň bychom se měli od žáků dovědět, jak hodnotí hereckou složku v souvislosti s tématickým záměrem inscenace, jestli jej podporovala nebo ne.

V předmětu sólový dramatický projev a umělecký přednes dále zpracováváme s žáky vybrané dialogy. Vedeme je k vytváření osobního repertoáru z různých dobových dramatických i literárních textů, který jim pomáhá společensky uplatňovat. Vyžadujeme od nich samostatnou přípravu a tvořivou aplikaci osvojených metodických postupů pro práci na zvolené předloze.

Pro rozvíjení schopnosti mluvit spatra uvádíme žáky do situací, v nichž zveřejňují svůj vnitřní monolog. Pomáháme jim pěstovat cit pro míru a vytvoření formy např. časovým omezením, určením situace na začátku a na konci, k němuž musí dospět. Zadáváme jim úkoly - konferovat bez přípravy krátké pásmo z textů ostatních spolužáků.

V předmětu dějiny dramatické tvorby je ve 3. ročníku hlavním tématem vývoj hereckého projevu a divadla v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby

- a) Dokázat rozšířit směrem k typu - charakteru svůj pohybově mluvní dynamický stereotyp.
- b) V improvizaci - etudě udržet v jednání zadaný typ - charakter.
- c) Provést krátkou improvizaci v různých dramatických žánrech (drama, komedie, klauniáda, groteska atd.).

- d) Zvládnout dramatický dialog jako vyšší formu vyjádření vztahu s využitím divadelních výrazových prostředků.
- e) Samostatně vyhledat vhodný námět (i hudební motiv) etudy pro ostatní členy kolektivu a vést je při realizaci.
- f) V kolektivní spolupráci dramaturgické, režijní, výtvarné realizovat pod vedením učitele ucelený dramatický tvar, ve kterém bude dominovat pohyb.
- g) Dokázat vystihnout tématický záměr shlédnuté inscenace a pochopit smysl použitých inscenačních prostředků. Pokusit se zhodnotit, zdali herecká složka byla v souladu s tématickým záměrem inscenace.

Sólový dramatický projev a umělecký přednes

- a) Prohloubit dovednosti získané v základech dramatické tvorby (úkol č. 1 - 4).
- b) Pokusit se interpretovat různé dobové dramatické literární texty.
- c) Ve cvičení interpretovat zadaný dialog nebo monolog v různých žánrech.
- d) Pokusit se samostatně o dramatickou úpravu textu pro projev přednesový a dramatický.
- e) Udržovat a zvyšovat technickou úroveň kondičními rozvíčkami.
- f) Pokusit se o využití osvojení vyjadřovací techniky (plnit úkol moderátora nebo konferenciéra, reportéra atd.).

Dějiny dramatické tvorby

Doplnit svými poznatky téma z historie divadla a vývoje hereckého projevu.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Získané vědomosti a dovednosti v oblasti dramatické tvorby samostatně a tvořivě uplatňovat v odborných činnostech.

Seznámit se se současným dramatickým uměním.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Pomáháme žákům uvědomit si, jací skutečně jsou, jaké mají při svých vlastnostech a schopnostech možnosti uplatnění. K tomu využíváme i vybraná díla z umělecké literatury, divadla a filmu, která se těmito problémy zabývají.

Prohlubujeme vědomosti i odborné dovednosti žáků, aby základy dramatické tvorby zvládli a mohli se s dobrým pocitem a na úrovni věnovat zájmové dramatické činnosti. Zájemce o pedagogickou práci nadále pověřujeme spoluprací v nižších ročnících i samostatným vedením dílčích úkolů. S jednotlivými žáky absolventského ročníku konzultujeme výběr témat a předloh k samostatnému zpracování vlastního scénáře. Posléze sledujeme jeho realizaci.

Připravujeme se žáky absolventské vystoupení. Předlohu volíme tak, aby všem poskytla příležitost vyslovit se prostřednictvím svého úkolu ke zvolenému tématu a umožnila

jím uplatnit získané odborné dovednosti případně i vlastní specifické schopnosti. Společně hledáme cesty k realizaci vytyčeného záměru. Neustálým variováním daných okolností, výměnou rolí, změnami vztahů usilujeme o to, aby všichni hráli společnou hru a ne každý jen svůj part. Snažíme se o tvořivou fixaci, čímž rozumíme možnost dílčích improvizací a změn v pevně vybudované stavbě inscenace. Hledáme spolu se žáky vlastní inscenační prostředky (výtvarné, hudební), které odpovídají jak žánru, tak stylu inscenace a snažíme se, aby podpořily její vyznění. Touto komplexní přípravou i prací na inscenaci pomáháme žákům porozumět i shlédnutému profesionálnímu dramatickému dílu, které jsme vybrali, umět je zhodnotit z hlediska jednotlivých složek, jež se promítají do hereckého výkonu a kladně nebo záporně je ovlivňují.

V předmětu sólový dramatický projev vyžadujeme na žácích samostatnou práci od výběru textu a jeho případné úpravy až po nastudování, ať už se jedná o poezii, prózu nebo dramatický text.

Umožňujeme žákům samostatně hodnotit vyslechnutý text z oblasti uměleckého přednesu podle poznatých zákonitostí interpretace uměleckého textu. S každým žákem individuálně dohodneme, jaký materiál z oblasti teorie nebo historie umělecké literatury či divadla si prostuduje, aby mohl spatra pronést přednášku.

V předmětu dějiny dramatické tvorby vycházíme z historie divadelní avantgardy 20. století a zabýváme se současným dramatickým uměním v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby

- a) Připravit jednoduchý scénář a realizovat jej s dalšími členy kolektivu.
- b) V kolektivní spolupráci dramaturgické, režijní, výtvarné realizovat pod vedením učitele absolventské vystoupení.
- c) Zvládnout tvořivě svůj úkol v absolventském vystoupení. Svoji úlohu dokázat tvořivě fixovat.
- d) Pokusit se zhodnotit v zhlédnuté inscenaci jednotlivé složky, jejich klady a zápory a celkové vyznění inscenačního záměru. Naučit se chápat hereckou práci jako základ, do něhož se promítají všechny složky.

Sólový dramatický projev a umělecký přednes

- a) Nastudovat samostatně osobně zvolený text z oblasti poezie, prózy či z dramatické literatury.
- b) Umět samostatně zhodnotit vyslechnutý přednes.
- c) Prostudovat materiál k zvolenému tématu a přednést spatra přednášku.

Dějiny dramatické tvorby

Zpracovat svoje poznatky v ucelený obraz o vývoji dramatické tvorby v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Oddělení dramatické

Předmět: pohyb

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvíjet v žácích schopnost uvědomovat si význam přirozeného kultivovaného osobního pohybového projevu a pracovat na jeho zdokonalování.

Vést žáky k osvojování dalších pohybových dovedností pro bohatší dramatický výraz.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové průpravě řešíme požadavky na pohybovou vybavenost žáků (správné držení těla, vedení dechem, obratnost, citlivost, hudební a prostorové cítění, pohybový výraz) po celé 4 roky vypracováváním pohybových rozcviček (čtyři až pět za rok). Každou používáme cca 2 měsíce a její provedení každou hodinu zpřesňujeme z hlediska některé složky. Zařazujeme cvičení, která zvýší smysl pro správné dávkování napětí a uvolnění - ve vlastním temporytmu (v tichu) ve společném temporytmu (vedení hlasem, zvukem nebo hudbou). Cvičení, která ovlivňují dobré držení těla (cviky na ovládnutí páteře) propojujeme s dechovými cvičeními a požadujeme vědomé používání dechu jak ve cvičeních na místě (např. nádech-uvolnění a naopak), tak v pohybu do prostoru (např. nádech-chůze z místa, výdech-na místě a naopak). Rovněž ve cvičeních na měnící se napětí v těle upozorňujeme žáky na jejich úzkou souvislost s dechem. Učíme žáky spojovat vzniklé pocity s různými představami. K oživení smyslů využíváme různých motivací.

Místo pohybových her, zařazovaných v pohybové průpravě na I. stupni, používáme hudbu se zadáním různých témat pro improvizaci dvojic (např. pohybový dialog dvou charakterů na dané téma), jednotlivců i skupin k rozvíjení pohybové fantazie i k objevování platných jevištních zákonů (např. jak používat různé prostorové dráhy v dramatické akci). Učíme žáky vnímat se navzájem, respektovat individuální výrazové možnosti a vzájemně se doplňovat ve společných úkolech.

V improvizacích inspirovaných výtvarnými, literárními a hudebními díly (vč. básní a písní) rozvíjíme smysl pro dobový styl různých epoch, které rozdělíme do všech ročníků podle aktuálních potřeb výuky ostatních předmětů (starověk, středověk, renesance, baroko, rokoko, romantismus atd.).

V improvizacích je nutné stanovit žákům pravidla hry i cíl, k němuž mají směřovat, aby se vyvarovali neurčitosti v projevu a beztvorosti improvizace.

V družných tancích rozvíjíme smysl žáků pro prostor, pro taneční strukturu, pěstujeme jejich vzájemnou ohleduplnost a odpovědnost za celkový tvar. Jeví-li se ve výuce potřeba vzniknout do charakteristického stylu určité etnické oblasti, zařazujeme vybrané lidové tance a písně příslušného kraje.

Ve cvičeních tahu a tlaku z techniky pantomimy seznamujeme žáky se základními principy, aby si uvědomili, že tah je reakce na vnější sílu, tlak naopak vlastní vnitřní síla a cítili sebe a prostor jako partnery. Procvičujeme se žáky přetahování nejprve reálného a postupně i imaginárního lana (ve dvojici, ve skupinách). Cvičně zařazujeme náměty na využití principu tahu v sólovém provedení všech zároveň i jednotlivě (pouštění draka, pes na řemínku apod.) do improvizací a etud.

Princip tlaku ozřejmujeme žákům ve cvičeních tlaku pro pravou i levou ruku (v čelném postavení), tlaku na předmět (např. skříň). V improvizacích a etudách využíváme námětů umožňujících práci s tímto principem (např. stěhování). Zadáváme improvizace s přenášením tahu a tlaku (např. dvě skupiny, jednotlivec a skupina atd.).

V návaznosti na výuku prvků přízemní akrobacie na I. stupni zařazujeme nácvik pádů a pro chlapce stínové rvačky, kde se učí kromě partnerské pozornosti a ohleduplnosti i pohybové kázni a hospodaření se silou.

Hodiny pohybové průpravy končíme pohybovou improvizací na dané téma se závěrečným rozbořem pro každého jednotlivce.

Spolupracujeme úzce s učitelem hlavních předmětů, aby hodiny pohybové průpravy byly skutečnou přípravou pro dramatický projev žáků, pokud tuto hodinu učí učitel „specializovaný“ na pohyb. Hodiny pohybu může ale také učit učitel dramatické výchovy neodděleně od základů dramatické tvorby, výuka obou předmětů se tedy může prolínat v rámci jednoho výukového celku, projektu, tématu.

Studijní úkoly

- a) V gymnastických cvičeních si uvědomovat měnící se napětí (včetně přechodů do relaxace). Znovu si na nich ověřovat pravidla správného držení těla v pohybu. Vědomě používat dech, jak na místě, tak v pohybu v prostoru. Později zvládnout švihové pohyby v organickém temporytmu a s prostorovým citěním.
- b) V improvizacích na vybranou hudbu vyjadřovat různá témata hudební (např. vystižení rytmických zvláštností, frázování, kontrarytmus aj.).
- c) V country tancích zvládnout pohybové a prostorové změny. Získat přizpůsobivost k velikosti taneční plochy a k počtu účastníků, k tempu a členění hudební struktury a zároveň pěstovat vzájemnou ohleduplnost a společnou odpovědnost za celkový tvar.
- d) Seznamovat se ve cvičeních se základními principy tahu a tlaku a uvědomovat si sebe a prostor jako partnery. Uplatňovat probrané pohybové prvky ve výrazových variantách.
- e) V závěru roku si najít individuální pohybovou a mluvní rozcvičku a soustředovací cvičení - se zaměřením k přípravě na dramatickou akci.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Upevňovat přirozený kultivovaný osobní pohybový projev žáků.

Rozšiřovat jejich obratnost a tanečnost i prostřednictvím základů klasického tance a dalších vybraných prvků z techniky pantomimy.

Poskytovat žákům možnost tvořivé pohybové improvizace.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě pokračujeme ve vytváření rozcvičkových etud pro zdokonalování jednotlivých složek pohybové techniky (viz 1. ročník). Lekce začínáme buď individuálními rozcvičkami v tichu (viz 1. ročník, studijní úkoly bod e) nebo výběrem těch dříve probraných cviků, které vhodně připravují k následující činnosti (s bubínkem nebo

hudbou). Zařazujeme další cvičení koordinace (např. vřadit hovor do rytmického proudu pohybu).

Rozšiřujeme obratnost a tanečnost žáků v improvizacích na hudbu i bez hudby. Přitom dbáme na upevňování správných návyků pohybové techniky. Požadujeme na žácích, aby do improvizací zapojovali tematicky vhodně volené prvky obratnosti nebo na vybranou hudbu prvky dříve probraných tanců. Zadáváme je jak všem zároveň (jednotlivcům, dvojicím, skupinám), tak sólově (jednotlivci, dvojici, skupině).

Ze základů techniky pantomimy využíváme principů práce s imaginárními předměty tak, aby si žáci osvojili přesnost v gestu, naučili se pohyb fázovat, zacházet plasticky se skutečnými předměty (např. zvýraznit jejich vlastnosti - kufr je těžký, lehký, lepkavý). Učíme je chápat předměty jako partnery v prostoru.

Podobně jako s imaginární rekvizitou požadujeme od žáků vytvářet a vyjadřovat vztah k imaginárnímu partnerovi a jednat s ním. Ukládáme úlohy v určeném imaginárním prostoru (např. v malém, velkém, vysokém, nízkém) a učíme žáky uvědomovat si odlišnost svého chování v něm. Zadáváme improvizace se skutečnou, zástupnou případně imaginární rekvizitou (jednotlivcům, dvojicím, skupinám), ve spojení se zvuky nebo řečí, někdy i s vybranou hudbou. V nejrůznějších zadáních rozvíjíme smysl pro přesnost a detailní pohyb, jejich představivost s pohybovou fantazií pomocí témat se skutečnou, zástupnou nebo imaginární rekvizitou (v tichu, se zvuky, s textem, s hudbou) v různých druzích prostoru.

V improvizacích, jimiž končíme hodinu, vycházíme z potřeb realizace dramatických úkolů. Improvizaci na hudbu podřizujeme formě hudebního díla. Nezapomínáme na rozbor projevu každého jednotlivce.

I v tomto ročníku je možné hodiny pohybu neodděleně od základů dramatické tvorby, výuka obou předmětů se tedy může prolínat v rámci jednoho výukového celku, projektu, tématu.

Studijní úkoly

- a) Udržovat pohybovou dovednost z předchozích ročníků. Zvládnout nová cvičení koordinace (např. hovořit mezi sebou při společném rytmickém cvičení).
- b) Do improvizací zapojovat prvky obratnosti nebo prvky dříve probraných tanců.
- c) V dobových nebo lidových tancích (případně i v tančených kupletech) poznávat pohybový styl a dobové chování.
- d) Ze základů techniky pantomimy přenášet principy práce s imaginárními předměty do práce s rekvizitou. Uvědomovat si předměty jako partnery v prostoru.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Zachovávat komplexnost pohybové průpravy pro osobní i odborný projev žáků.

Spolupracovat průběžně s učitelem hlavního předmětu a motivovat žákům pohybovou přípravu potřebami ročníkové práce.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě můžeme zvládnutá cvičení spojovat do jazzgymnastických vazeb (ale tak, aby kvalita provedení odpovídala předchozí přípravě). Věnujeme větší pozornost speciálním cvičením dynamiky (v tichu i se zvukem) a náročnějším cvičením Orffovy školy (např. pohyb s nástrojem, pohyb se zpěvem). K procvičování těchto požadavků vytváříme i nadále ucelené rozcvičky (čtyři až pět za rok) a každou v průběhu dvou měsíců variujeme zpřesňováním z hlediska některého z prvků.

Rozvíjíme smysl pro odlišnost výrazu dynamickými variantami projevu. Uvádíme složitější koordinační cvičení do rámce dramatické akce. (Např. mluvní cvičení při ranní toaletě - sólo, konverzace při známém tanci - dvojice, večere s rozhovorem o otázce oblečení do tanečních - skupina.)

Průběžně zařazujeme cvičení ze základů klasické taneční techniky, která zlepšují držení těla, ovládání páteře, ovládání a zcitlivování končetin - v pozicích (bez extrémního vytočení nohou - max. 90°) u tyče i na volnosti.

Tato cvičení jsou zároveň přípravou k dobovým tancům, k dobovému chování, případně šermu. Smysl pro dobový styl a dobové chování prohlubujeme nácvikem dalších dobových tanců např. renesančních. Pokračujeme v netanečních improvizacích jednání v dobovém stylu v návaznosti na výuku těchto tanců. K tomu používáme i náznak dobového kostýmu, rekvizity, případně prostoru, které ovlivňují chování a způsob pohybu.

Pomocí masky učíme žáky sebekontroli, přehlednému gestu a jeho doznění v prostoru. Požadujeme zapojit do výrazu celé tělo, aby i bez možnosti vyjádřit se obličejem dokázali sdělovat. Seznamujeme žáky s pohybovým projevem postav komedie dell'arte.

Využíváme principů pantomimické techniky v různých druzích chůze. V postavení bočně procvičujeme chůzi na místě, v čelném postavení chůzi proti (např. větru, vodě) v prostoru ve vztahu k prostředí (kde a po čem jdu), k situaci (šel jsem dlouho, došel jsem, loučím se, ujíždí mi vlak). Upozorňujeme žáky na charakterotvorný význam chůze. Při všech těchto cvičeních sledujeme spolu se žáky střídání napětí v těle v souvislosti s dechem.

V improvizacích zadávaných žákům na závěr hodiny volíme náměty technicky související s probíranými pohybovými cvičeními a tematicky s dramatickými úkoly. Rozbor projevu každého jednotlivce je ustáleným požadavkem.

Také v tomto ročníku je možné hodiny pohybu vyučovat neodděleně od základů dramatické tvorby, výuka obou předmětů se tedy může prolínat v rámci jednoho výukového celku, projektu, tématu.

Studijní úkoly

- a) Udržet pohybové dovednosti z předchozích ročníků.
- b) Zabývat se složitějšími koordinačními cvičeními.
- c) Zvládnout cvičení dynamiky včetně pasivních pádů.
- d) V netanečních improvizacích jednat v dobovém stylu.
- e) Provádět náročnější cvičení Orffovy školy (pohyb s nástrojem, se zpěvem aj.)
- f) V dalších dobových tancích poznávat příslušný dobový styl a chování.
- g) Pracovat s maskou.
- h) Využívat principy pantomimické techniky v různých druzích chůze.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Prověřovat pohybovou vybavenost žáků náročnějšími úkoly s použitím probíraných technik v souvislosti s požadavky absolventského vystoupení. Zkoumat schopnost žáků zadat dílčí úkol a vést skupinu při jeho plnění.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě vytvoříme pro žáky vhodný, krátký sled cviků, který jim může sloužit k rozcvičení před dramatickou akcí i v dalším působení v dramatickém souboru (může být kombinován s mluvní rozcvičkou). Takové sledy mohou být dva nebo tři, aby podle aktuálních potřeb žákům posloužily buď rozproudivě nebo zklidněním či zformováním ve smyslu charakteru další práce. V průběhu roku pak necháme jednotlivce vést tyto ustálené rozcvičky, z nichž vybereme nejvhodnější podle okamžité potřeby většiny v kolektivu i vzhledem k přípravě absolventského vystoupení.

Věnujeme plnou pozornost rozvíjení citu žáků pro prostor. Z techniky pantomimy k tomu využíváme základních cvičení k vytváření a vyjádření imaginárního prostoru a vztahu k němu (do centra s výdechem svalové povolování horní poloviny trupu - bez spouštění hlavy, z centra s nádechem aktivní vztyčování horní poloviny trupu - obojí při úměrném zapojení uvolněného dechu, vymezení prostoru očima).

Práci s maskou rozvíjíme novým způsobem schopnosti žáků i dovednosti získané v minulých ročnících - pohybovou fantazií, představivostí, výrazovou variabilitu, cit pro rytmus a dynamiku, pro jevištní prostor, pro partnerskou spolupráci, případně i pro dobový styl. Zadáváme žákům improvizace s maskou od jednoduchých až po náročnější - jednotlivě, ve dvojicích, ve skupině (v tichu, se zvuky, s hatmatilkou, s hudbou).

Smysl pro pohybový styl a dobové chování rozšiřujeme dalšími dobovými tanci např. baroka a rokoka a navazujeme na ně i improvizacemi dobového jednání bez hudby.

Spolupracujeme na přípravě absolventského vystoupení.

Studijní úkoly

- a) Udržovat pohybové dovednosti z předchozích ročníků.
- b) Naučit se vést úvodní rozcvičky.
- c) Zvládnout nošení partnera ve dvojicích a trojicích, gymnastické pády a pro chlapce rvačky bez zranění.
- d) Zabývat se náročnějšími cvičeními prostorového cítění a základními cviky na vytváření a vyjádření imaginárního prostoru z techniky pantomimy.
- e) Improvizovat ve dvojicích, ve skupině.
- f) V dalších dobových tancích poznávat příslušný dobový styl a chování.
- g) Zvládnout v návaznosti na pohybovou přípravu svůj úkol v absolventském vystoupení.

Oddělení dramatické

Předmět: hudebně hlasová příprava

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Vést žáky ke zdokonalování hlasové techniky, osvojené na I. stupni nebo v průpravné výuce II. stupně.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V prvním pololetí 1. ročníku opakujeme se žáky podle metodiky I. stupně základního studia LDO ZUŠ látky všech čtyř ročníků a všechny poznatky technického vývoje hlasu.

Znovu probíráme tyto základní složky hudebně hlasového projevu:

1. správné držení těla
2. ovládání základů pěvecké techniky
 - a) dechovou techniku
 - b) rozeznění předních hlasových rezonátorů
 - c) měkké nasazení tónů
 - d) artikulaci
3. rytmickou paměť, představivost a fantazii a správné rytmické cítění
4. melodické cítění.

Mnohem více času musíme však věnovat těm žákům, kteří neprošli I. stupněm základního studia literárně-dramatického oboru, aby v co nejkratším čase získali tytéž poznatky, jaké mají žáci, kteří I. stupeň studia absolvovali. U těchto starších začátečníků (od 14 let výše) lze však předpokládat rychlejší postup práce. Koncem I. pololetí by se proto, i vzhledem k větší časové dotaci, měly obě skupiny zhruba vyrovnávat, abychom ve 2. pololetí mohli volit pro všechny již komplikovanější cviky i technicky těžší písňový materiál. V podstatě však není třeba počítat v 1. ročníku s novou učební látkou, pouze doplnit cviky z metodiky I. stupně o náročnější, a naopak omezit nebo vyřadit ta cvičení, která počítají s nižším věkovým stupněm. Nacvičení písní (i kombinovaných s pohybem a dramatickou akcí) zůstává v 1. ročníku pouze v unisonu, které ovšem musí být intonačně i rytmicky přesné.

Studijní úkoly

- a) Zvládnout základní složky hudebně hlasového projevu (viz metody a formy práce).
- b) Pokoušet se organicky spojit hudebně hlasový projev s pohybem i dramatickou akcí.

2. a 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Pracovat se žáky na zvládnutí jednoduchého vícehlasu. Dále rozvíjet rytmickou přesnost a představivost a fantazii žáků.

4. Rytmické, melodické i harmonické cítění, procvičované na intonačních cvičeních, přenášíme na intonačních cvičeních, přenášíme na písňový materiál (dvou-trojhlase lidové písně, umělé písně).
5. Ve spolupráci s učitelem předmětu pohyb, případně s učitelem hlavního předmětu, požadujeme na žácích koordinaci písně s pohybem (i s možností vícehlasu).

Studijní úkoly

- a) Zvládnout komplikovanější dechová cvičení.
- b) Při zpěvu správně artikulovat.
- c) Při používání zpěvu v pohybové a herecké akci zvládnout hygienické užití hlasu (při nasazení tónu, vyloučení forze).
- d) Techniku zvládnutou v intonačních cvičeních uplatňovat v písních.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Seznámit žáky s nejjednoduššími základy hudební nauky.

Přiblížit žákům různá slohová období a umělecké žánry pomocí nahrávek.

Spolupracovat s učitelem hlavního předmětu na realizaci absolventského vystoupení.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a forma práce

Usilujeme o to, aby žáci uměli propojovat všechny zvládnuté hudebně hlasové dovednosti s pohybovou i dramatickou akcí.

V hodině hudebně hlasové průpravy se ve 4. ročníku věnujeme :

1. hudebně hlasové rozcvičce podle metodické příručky
2. studiu materiálů potřebných k absolventskému vystoupení a některých speciálně doporučených materiálů
3. opakujeme si nejjednodušší základy hudební nauky jako
 - a) notový zápis v houslovém klíči
 - b) rytmičtý zápis dvou, tří a čtyřdobých taktů a pokračujeme
 - c) stupnicemi dur i moll do 4 křížků a 4 b
 - d) základní intervaly od primy do oktávy
 - e) kvintakordem dur i moll a jeho převraty.

Pracujeme se žáky na zvládnutí těchto základních hudebních poznatků, aby byli schopni se vyznat v jednoduchém notovém zápisu.

Postupně seznamujeme žáky s hlavními proudy různých slohových období (renesance, baroko, klasicismus, romantismus, moderní hudbu 20. stol.) i s různými autorskými styly. Posloucháme i užitkovou hudbu různých uměleckých žánrů (jazz, rock, beat, country, song, šanson atd.). Podle potřeby můžeme vyčlenit některou hodinu na poslech. Volbou přitažlivých ukázek vytváříme a prohlubujeme vztah žáků k hudbě jako organické součásti jejich života, pomáháme jim učit se rozlišovat hodnoty a tak se celkově i v hudební kultuře orientovat.

Studijní úkoly

- a) Naučit se používat vlastní hudebně hlasovou rozcvičku schválenou učitelem.
- b) Zvládnout jednoduchý pěvecký úkol v dramatické akci.
- c) Osvojit si nejjednodušší základy hudební nauky (viz metody a formy práce, bod 3).
- d) Pokoušet se základně orientovat v různých slohových obdobích, hudebních žánrech i autorských stylech.

Oddělení dramatické

Předmět: práce v souboru

1. - 4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Umožnit žákům ověřit a potvrdit si hloubku svého zájmu, schopností a získaných dovedností.

Prohloubit a upevnit u žáků vztah a lásku k této kulturně společenské činnosti, aby se mohli v budoucnu stát platnými členy, vedoucími, režiséry či dramaturgy amatérských souborů a přispět svými znalostmi a dovednostmi k rozšíření této zájmové umělecké činnosti.

Sledovat rozvoj talentu a povahové a zdravotní dispozice těch žáků, kteří se připravují na odborné studium.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Různorodou dramaturgií a způsobem práce odpovídajícím odborné vyspělosti žáků prohlubujeme jejich vztah k dramatické a slovesné činnosti a umožňujeme jim ozřejmit a upřesnit si specifika svých zájmů a daných dispozic.

Pomáháme jim seznámit se s různými typy divadla, divadelními žánry a s různými principy režijní práce.

Individuální úkoly zadáváme žákům metodou: od sebe - k druhému, od současné problematiky - k dobovým odlišnostem, od realistického pojetí divadla - ke stylizaci.

Vedeme žáky ke kolektivní spolupráci na předpřípravě, přípravě a realizaci představení, aby se tak prakticky seznámili i s dalšími činiteli, vytvářejícími divadelní představení. (Výtvarník, dekoratér, stavěč dekorací, hudebník, garderobiér, rekvizitář, vlásenkář, inspicient, zvukový technik, osvětlovač.)

Při větším počtu členů souboru využíváme možnost alternací.

Žáky vedeme ke kritickému hodnocení své práce. Vyžadujeme od nich kritický, otevřený, tvůrčí dialog, hledání a nacházení příčin nezdaru, zainteresované hledání nových možností a přístupů.

Dramaturgii podřizujeme složení souboru a výchovně vzdělávacím cílům: setkání s různými typy divadla, styly a žánry, s různými režijními a tím i hereckými tvůrčími postupy. (Divadlo poezie, hra se současnou tematikou, historickou tematikou, komedie, tragédie, hra se zpěvy... , principy realistického divadla, tzv. chudého divadla, epického, znakového, divadla rituálu atd.)

Nejvyspělejší žáky vedeme k vyhranění jejich zájmů a dovedností a podle toho je pověřujeme úkoly dramaturgickými, režijními, závažnějšími úkoly hereckými.

Dle potřeby spolupracuje soubor II. stupně se žáky I. stupně. Vytvořené programy co nejvíce uplatňujeme na veřejnosti. Odezva, ale i případná neodezva u diváků zpětně ovlivňuje práci v souboru. Je však potřebné, aby se žáci naučili přijímat zdar i nezdar a reagovali na ně ještě větší tvůrčí aktivitou. Navazujeme kontakty s profesionální kritikou z řad profesionálních divadelních teoretiků, režisérů, herců nebo zkušených pedagogů, což je pro soubor značným přínosem.

Studijní úkoly

V 1. roce zvládnout úkoly zadávané v souborové práci aktivním, tvůrčím uplatňováním svých schopností a dovedností.

Aktivně se podílet na připravovaných pracích inscenace.

Ve 2. roce aktivně, na podkladě vyhraňujících se zájmů, schopností, znalostí a dovedností, podílet se v tvůrčích skupinách na předpřípravě a přípravě inscenace.

Zvládnout pravdivě jednání a vývoj dramatické postavy, která je svým charakterem přiměřená hráči.

Ve 3. roce zvládnout principy stylizace, umět se podřídit jiným pedagogicko-režijním přístupům a požadavkům.

Dále pracovat v tvůrčích skupinách a samostatně vytvořit drobnou inscenaci pro mladší žáky, mateřské školy apod.

Ve 4. roce zvládnout jakýkoli úkol ve hře, který je již zadán z pohledu režiséra.

Aktivně spolupracovat na technické přípravě inscenace.

Zvládnout určenou funkci při inscenaci (inspicient, kostymér apod.).

Oddělení slovesné

Charakteristika vzdělávacího obsahu

Průpravná výuka

Průpravná výuka je určena zájemcům, kteří neprošli výukou I. stupně. Je společná pro dramatické i slovesné oddělení II. stupně. Zahrnuje předměty dramatika a slovesnost, pohyb a přednes. Pro předmět přednes se ročníková skupina dělí na malé skupiny (2-3 žáků).

Výuka je zaměřena na pochopení základních principů dramatického a slovesného projevu a osvojení prvků potřebných odborných dovedností v takové míře, aby její absolventi mohli být přijati ke studiu na II. stupni ZUŠ.

Požadavky vzdělávacího obsahu jsou přizpůsobeny věku žáků. Učitel však musí brát v úvahu individuální dispozice žáků i stupeň jejich odborného rozvoje.

Základy slovesné tvorby

Základy slovesné tvorby jsou hlavním předmětem slovesného oddělení II. stupně. Hlavním obsahem výuky je pěstování základních písemných projevů (záznamů, dopisů, zpráv) jako potřebné vyjadřovací dovednosti kultivovaného člověka i jako výchozího materiálu pro vlastní slovesnou tvorbu. Dále jsou to pokusy o následné zpracovávání tohoto materiálu různými formami podle povahy tématu a individuálního zaměření žáka od drobných novinářských a literárních žánrů jako je úvaha, fejeton, causerie přes povídky, jednoaktovky, reportáže, až po vytvoření scénářů pro složitější skladby.

Dramatická hra zůstává jednou z hlavních metod práce, která žákům pomáhá ověřovat si v akci nosnost tématu i vhodnost použitých vyjadřovacích prostředků, umožňuje rychlé variování a svou živostí zbavuje žáky křečovitého úsilí psát l i t e r a t u r u.

Poetika

Předmět poetika je komplexní tvořivá činnost se slovními výrazovými prostředky na základě poznatků z teorie slovesného umění. Velmi důležitá je jeho integrace s hlavním předmětem i dějinami slovesné tvorby. Hlavním obsahem předmětu je seznamování i konkrétní práce s výrazovými prostředky jak dokumentární slovesnosti, tak i vybraných literárních žánrů, což zároveň slouží i k prohloubení přístupu k literárním dílům i k jejich zasvěcené interpretaci.

Dějiny slovesné tvorby

Dějiny slovesné tvorby jsou předmětem, který lze podle charakteru výuky vyučovat ve větších celcích (např. jednou měsíčně). V těsné návaznosti na předměty poetika a základy slovesné tvorby by tento předmět měl pomoci žákům vytvořit si představu o souvislostech dokumentárních a žurnalistických slovesných projevů i literárních žánrů s dobou jejich vzniku a ve 4. ročníku jim tyto představy stmelit v ucelený obraz o vývoji slovesné tvorby v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Umělecký přednes

Předmět umělecký přednes je vyučován individuálně. Hlavním obsahem výuky je interpretace jak základních písemných projevů (záznamů, dopisů, zpráv), tak postupně i náročnějších slovesných žánrů novinářských a literárních, propracovaná z hlediska výslovnosti, logiky, sdělnosti myšlenkového obsahu, použití formy, stylu a žánru i z hlediska

schopnosti navazovat kontakt s posluchačem. I v tomto předmětu je využívána dramatická hra jako metoda práce, která ozřejmuje přednášecí povahu slova jako gesta, dialogu jako vztahu postav apod. Žákům jsou ukládána i témata pro krátké projevy bez přípravy.

Pohyb

Předmět pohyb je pro žáky rozšířeného studia předmětem povinně volitelným. Vzhledem k speciálním nárokům výuky může být vyučován odborným učitelem pohybové výchovy. Učitel rozvíjí v žácích pomocí náročnějších úkolů cit pro rytmus a dynamiku, pro tvar pohybu, prostorové a hudební citění i představivost a fantazii z pohybových impulsů. To vše se zaměřením k rozvoji komunikativních dovedností a pohybového projevu při veřejném vystupování. Základem výuky jsou cvičení a tvořivé improvizace, zaměřené na kultivovaný a výrazu schopný pohyb celého těla. Zdrojem inspirace zůstávají i nadále zvuky a hudba, které rozvíjejí múzičnost i představivost a fantazii žáků. Podle prostorových podmínek i počtu zájemců se mohou žáci slovesného oddělení zúčastnit výuky tohoto předmětu spolu se žáky dramatického nebo loutkářského oddělení.

Jelikož žáci slovesného oddělení mohou mít menší pohybové a výrazové dispozice oproti žákům dramatického a loutkářského oddělení, je třeba požadavky osnov přizpůsobovat.

Práce v souboru

Práce v souboru je předmět meziročníkový. Je praktickou přípravou k samostatné činnosti a je určen především žákům, jejichž zájem o tento druh umělecké aktivity je dominantní a kteří se případně připravují i k odbornému studiu a vyšší odborné nebo vysoké škole příslušného zaměření. Hlavním obsahem práce je, kromě vytváření autorských pořadů z vybraných vlastních prací žáků, redakční praxe ve školním bulletinu, případně živých novinách. Ta umožňuje žákům prakticky uplatnit a ověřit si schopnosti a ve vyučovacím procesu získané dovednosti. Metody výuky se v podstatě shodují s metodami základů slovesné tvorby. Žáci by však měli mít možnost seznámit se i s různými přístupy k realizaci pořadů prostřednictvím externích spolupracovníků (např. studentů režie na AMU, jiných pedagogů). Pokud v LDO pracují vedle slovesného oddělení i dramatické, případně loutkářské, mohou podle individuálních zájmů a zaměření jejich žáci na programech spolupracovat.

Hudebně hlasová příprava

Hudebně hlasová příprava je pro žáky slovesného oddělení, studující podle učebního plánu rozšířené studium, předmět povinně volitelný. Výuku vede učitel hudebního oboru, který má potřebnou odbornou přípravu pro tento předmět.

Hlavním obsahem výuky je doplnění předmětu umělecký přednes o elementární hudební výchovu, hygienické posazení hlasu v širším hlasovém rozsahu než je mluvní poloha a konečně i o schopnost vyjádřit výraz v hudební formě. Při správném posazení hlasu je preferováno přirozeně zpívané slovo před ušlechtilostí a krásou tónu. Hlasová pedagogika se zde podřizuje tzv. hereckému zpívání. Předmět se vyučuje ve skupině, ale není totožný se sborovým zpěvem, který má jiné cíle i okruh studijních hudebních materiálů. Podle počtu zájemců (nejvýše 10 v jedné skupině) jej lze vyučovat spolu se žáky příslušných ročníků dramatického i loutkářského oddělení.

Rozšířené studium

Je určeno žákům, kteří se připravují ke studiu na vyšších odborných nebo vysokých školách. Pro jednotlivé žáky, kteří byli do tohoto studia zařazeni, připravuje učitel ve

spolupráci s nimi program, prohlubující základní ročníkovou výuku. Učitel v této výuce rozvíjí individuální schopnosti žáka intenzivní prací v hodině i zadáními pro samostatnou praktickou i teoretickou domácí přípravu. Každý žák má samostatný studijní plán, který perspektivně směřuje k jeho přípravě ke studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole příslušného oboru. Obsah výuky vychází z požadavků těchto škol.

Učební plány

Oddělení slovesné

Základní studium – II. stupeň

(pro žáky od 14 let)

Učební plán č. 8

Předmět	Ročník				
	PV	1.	2.	3.	4.
Dramatika a slovesnost Základy slovesné tvorby Poetika Dějiny slovesné tvorby Přednes Umělecký přednes Pohyb Práce v souboru					
Celkový počet vyučovacích hodin	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5

Poznámky:

1. Rok průpravné výuky je určen žákům, kteří nenavštěvovali I. stupeň základního studia.
2. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) v ročníku průpravné výuky zařazení předmětu dramatika a slovesnost a předmětů pohyb a přednes,
 - c) zařazení předmětů základy slovesné tvorby, poetika, umělecký přednes v 1. – 4. ročníku.

Rozšířené studium

Učební plán č. 9

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Základy slovesné tvorby Poetika Dějiny slovesné tvorby Umělecký přednes Pohyb nebo hudebně hlasová průprava Práce v souboru Individuální příprava ke studiu				
Celkový počet vyučovacích hodin	6 – 6,5	6 – 6,5	6 – 6,5	6 – 6,5

Poznámky:

1. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) zařazení předmětů základy slovesné tvorby, poetika, dějiny slovesné tvorby, umělecký přednes, pohyb nebo hudebně hlasová příprava, práce v souboru v 1. – 3. ročníku a individuální příprava ke studiu v 1.- 4. ročníku.

Studium pro dospělé

Učební plán č. 10

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Základy slovesné tvorby				
Poetika				
Dějiny slovesné tvorby				
Přednes				
Umělecký přednes				
Pohyb				
Práce v souboru				
Celkový počet vyučovacích hodin	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5

Poznámky:

1. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) v ročníku přípravné výuky zařazení předmětu dramatika a slovesnost a předmětů pohyb a přednes,
 - c) zařazení předmětů základy slovesné tvorby, poetika, dějiny slovesné tvorby, umělecký přednes a práce v souboru v 1. – 4. ročníku.

Všeobecné poznámky k učebním plánům slovesného oddělení

1. Vyučování se organizuje takto:
 - a) ve skupině pěti až deseti žáků v základním studiu
 - b) ve skupině dvou až tří žáků v předmětu přednes
 - c) ve skupině od pěti žáků v předmětu práce v souboru
 - d) ve skupině od deseti žáků v předmětu hudebně hlasová příprava
 - e) ve skupině čtyř až osmi žáků ve studiu pro dospělé
 - f) individuálně v předmětu umělecký přednes.
2. V předmětu pohyb může ředitel školy podle možnosti školy přidělit korepetice.

Oddělení slovesné

Průpravná výuka

Předměty: dramatika a slovesnost
pohyb
přednes

Výchovně vzdělávací cíle

Vytvořit přátelský kolektiv pomocí společné odborné přípravy. Pochopit hlavní principy tvořivé dramatické a slovesné činnosti a zvládnout elementární odborné dovednosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Svým aktivním postojem, zájmem o každého člena skupiny, vytvářením ovzduší důvěry a tolerance umožňujeme starším začátečníkům zbavovat se rušivých zábran a uvolňovat se v projevu. Vytváříme podmínky, v nichž se mohou navzájem poznávat, učit se respektovat své odlišnosti a hodnotit klady i nedostatky ve svém osobním i odborném projevu. Společně hledáme cesty, jak tyto nedostatky odstraňovat a jak zároveň rozvíjet schopnost přirozeně a přitom kultivovaně se projevovat. Informujeme žáky o rozsahu dovedností a vědomostí potřebných pro dobrou úroveň dramatického a slovesného projevu. Vedeme žáky, i pomocí vhodných motivací, k vědomému zvládnutí elementárních odborných dovedností technických i výrazových a k jejich uplatňování ve společné hravé činnosti. Hovoříme se žáky o problémech, se kterými se střetávají. Navazujeme modelové situace, ve kterých jsou nuceni zaujmout k těmto problémům své stanovisko, vidět je z různých úhlů pohledu a hledat jejich řešení.

V předmětu dramatika a slovesnost postupujeme pomocí cvičení a her, rozvíjejících smyslové vnímání a schopnost vcítování (od nejjednodušších Kimových her, her na soustředění pozornosti, na „zrcadla“ apod.), přes výpovědi o vlastních zážitcích (formou hraných etud i písemných vyjádření) až k pokusům interpretovat vhodně volená drobná umělecká díla.

Úkoly pro kolektivní improvizaci zadáváme tak, aby žáci měli možnost rozhodnout svým jednáním řešení situace. Hledáme témata, která umožňují různé variace. K tomu přispíváme i výměnou rolí, změnou zadaných okolností, změnou vzájemných vztahů. Rozdělováním úkolů po menších skupinách umožňujeme žákům vzájemně se vidět při projevu a hodnotit. Využíváme působení uměleckých děl (výtvarných, hudebních atd.) k rozvíjení osobnosti žáků a k obohacení jejich projevu.

Ve slovesné výchově inspirujeme žáky k bezprostřednímu autentickému vyjádření vlastního zážitku, nejlépe se vztahem k tématu práce skupiny. Hrajeme různé hry se slovy, abychom v žácích pěstovali smysl pro významové a citové odstíny jednotlivých výrazů a spojení.

Výuka o vývoji evropského dramatického umění v kontextu s evropskými kulturními dějinami organizujeme obdobně jako v 6. ročníku I. stupně. Buďto v dvouhodinových seminářích jednou měsíčně nebo průběžně v hodinách dramatiky a slovesnosti. Abychom probudili aktivní zájem žáků o tuto výuku, pověřujeme je dílčími úkoly doplňujícími jednotlivá témata (např. vyhledat zajímavý dobový text, výtvarné dílo apod.), přičemž vycházíme z jejich možností i osobních dispozic.

V mluvní přípravě se zaměřujeme na zřetelnou výslovnost a znělost hlasu a objasňujeme žákům i pomocí motivace, jak tyto základní požadavky mluvního projevu splnit. Vhodných motivací používáme hlavně zpočátku, abychom pomohli žákům rychle prakticky si osvojit potřebné základní dovednosti (aktivně uvolněné držení těla, dechovou oporu, aktivizaci podbřišku, aktivizaci mluvidel). Zvláště v případě zjištěných vad výslovnosti a hlasových deformací je tento postup nutný, abychom mohli chyby odstraňovat, aniž bychom na ně příliš upozorňovali. Tím se vyvarujeme křečovitěho úsilí o správnost u příliš svědomitých žáků, případně předčasné rezignace na nápravu u méně ctižádostivých. Teprve až sami správné návyky prakticky zvládnou, vyžadujeme od nich vědomou spolupráci a samostatnou domácí přípravu.

V předmětu pohyb využíváme moderního společenského tance i vybraných lidových tanečních her a dobových družných tanců k překonání ostychu pohybově se v novém kolektivu projevit. Družné tance jsou zvláště vhodným materiálem, protože přirozeně rozvíjejí schopnost navazovat kontakt s partnery a jsou v nich organicky obsaženy požadavky jak na volný pohyb v prostoru s respektováním ostatních, tak na zvládnutí prostorových pohybových útvarů (kruh, zástup, řada atd.). Kromě partnerského a prostorového citění pomáhají družné tance rovněž rozvíjet i hudebně rytmické citění a pěstovat přirozený zpěv. Pohybový výraz rozvíjíme též ve spojení s cvičeními smyslové vnímavosti - zvláště hmatové (hmatová citlivost celého těla). Vhodné jsou i pohybové improvizace na hudbu, která je blízká mladé generaci (pop, rock, metal). Velkou pozornost věnujeme průpravným cvikům pro správné držení těla, které provádíme především v lehu na zemi a v ostatních přizemních polohách.

V předmětu přednes, vyučovaném v malých skupinách (2 - 3 žáků), na něž se dělí každá ročníková skupina se zaměřujeme na individuální projev každého žáka. Na drobných cvičných textech procvičujeme výrazové varianty pomocí různých podtextů i změnou zadaných okolností. Pomáháme žákům zadat si text, ke kterému mají osobní vztah, aby jej mohli interpretovat jako aktuální osobní sdělení. Využíváme možnosti magnetofonových nahrávek pro získání představy o vlastním výkonu a uvědomění si nedostatků v projevu.

Navazujeme kontakt s rodiči prostřednictvím třídních schůzek (spojených s ukázkami práce žáků přípravného ročníku II. stupně) i individuálně, aby získali představu o cílech a metodách práce LDO a tím i kladný vztah k naší výchovně vzdělávací činnosti.

V závěrečném interním ročníkovém vystoupení umožňujeme žákům, aby si před malým okruhem publika z řad rodičů a přátel ověřili dosažené výsledky.

Studijní úkoly

Dramatika a slovesnost

- a) Naučit se aktivně účastnit společné hry a reagovat na partnery.
- b) V etudě zvládnout jednoduchý dramatický děj, tzn. uvědomit si svoji roli a úkol v příběhu a podle toho jednat.
- c) Umět přizpůsobit své jednání změně zadaných okolností.
- d) Zvládnout ve cvičení hru s předmětem a dialog s předmětem jako partnerem a vyjádřit vztah k němu.
- e) Zvládnout krátké pointované slovní sdělení vlastního zážitku (mluvené i psané).

Dějiny:

Doplnit svými poznatky zvolené téma z kulturních dějin.

Mluva:

- a) Uplatňovat v mluvním projevu vědomě správné technické dovednosti (aktivní uvolnění držení těla, dechovou oporu, rezonanci v masce, aktivizaci mluvidel - jazyka, spodní čelisti, rtů, aktivizaci podbřišku).
- b) Výrazně vyslovovat.
- c) Zvládnout rytmický mluvní projev v dvoudobém i třídobém rytmu ve spojení s hrou na tělo a hrou na lehce ovladatelné nástroje.

Pohyb:

- a) Zvládnout jednoduchý družný tanec se zpěvem a hrou na lehce ovladatelné nástroje.
- b) Zvládnout ve cvičení základy správného držení těla a snažit se vědomě je uplatňovat v pohybovém projevu.

Přednes:

- a) Zvládnout rytmický mluvní projev v kolektivním přednesu ve spojení s hrou na tělo a hrou na lehkoovladatelné nástroje.
- b) Zvládnout ve cvičeních vyjádření jednoduchého podtextu.
- c) Uvědomit si základní výrazové prvky přednesu jako prostředku pro sdělování (významový přízvuk, pauza, intonace, tempo a dynamika) a pokoušet se s nimi pracovat.
- d) Přirozeně a přitom kultivovaně přednést osobně vybraný drobný text.

Kriteria pro postup do 1. ročníku II. stupně základního studia

Schopnost zvládnout v kolektivní a individuální ukázce úkoly stanovené v předmětech dramatika a slovesnost a přednes.

Oddělení slovesné

Předměty: základy slovesné tvorby
poetika
dějiny slovesné tvorby
umělecký přednes

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvíjet v žácích schopnost uvědomit si význam tvořivého přístupu k životu a práci.
Vést žáky k aktivní účasti ve společné a individuální činnosti.
Vytvářet základní povědomí o funkci umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Ve výuce slovesného oddělení umožňujeme žákům dívat se na svět a lidi v něm včetně sebe z různých zorných úhlů. Vedeme je přitom i prostřednictvím historie slovesné tvorby v souvislosti s vývojem evropské kultury a společnosti k chápání dialektiky vývoje a postavení jedince ve společnosti. Zaměřujeme jejich pozornost na nadčasovost a aktuálnost klasických děl z pohledu současníka. Učíme je chápat podstatu a význam tvořivého přístupu k životu a k práci.

V předmětu základy slovesné tvorby vedeme žáky k pěstování základních písemných projevů (záznam, zpráva, dopis - jako forma sdělení vybízející k odpovědi) z potřeby sebevidění, sebepoznání, sebeformulování. Využíváme věcných impulsů (např. předmětů), vyjadřujeme svůj vztah ke zvolenému předmětu, vztahy mezi dvěma předměty, příběh tří. Podněcujeme žáky zprvu ke gestickému, akustickému a verbálnímu vyjádření, pak požadujeme i zápis jako dokument, tj. bezprostřední co nejkonkrétnější zprávu o bezprostřední zkušenosti, záznam asociací. Učíme žáky chápat psaní jako metodu jak se dovídat o sobě, o světě a ne jako děláni literatury, vytvoření formy, kterou si osvojili.

V předmětu poetika se zabýváme dokumentární slovesností, zprávami, vyhlášeními, dále pak deníky, korespondencí a výroky různých zajímavých osobností.

Seznamujeme žáky s jazykem a slovem jako základním materiálem slovesného projevu. Charakterizujeme spisovnou češtinu, obecnou češtinu, slang, argot a dialekt. Zkoušíme, jak se jejich užitím proměňují obsahy textu. Míříme tím k logice stylistiky. Vnímáme formální stránku projevu jako záležitost obsahotvornou.

Pěstujeme jazykovou citlivost hrou se slovy. Nahrazujeme slova v textu synonymy včetně archaizmů a barbarizmů. Vážíme výrazy neutrální a expresivní a hledáme nejpřesnější slovo. Vymýšlíme do klasických nonsensových textů (Morgenstern aj.) vlastní neologismy a objevujeme souvislosti slovního obsahu nejen s gramatikou (ohravnost, koncovky tvořící slovní druhy apod.), ale i s českým jazykovým zázemím a s „tělem“ tedy zvukem slov.

V předmětu dějiny slovesné tvorby se zabýváme příklady dokumentární slovesnosti z různých časových období.

V předmětu umělecký přednes učíme žáky na vlastních i dobových textech především věcnému logickému sdělení. Uvědomujeme je zároveň o nutnosti respektovat přitom jejich odlišný obsah i styl. Doplnujeme teoretické znalosti žáků potřebné ke zvládnutí předlohy i jejich vědomosti o autorovi a dobových souvislostech.

Vedeme žáky k výběru a organickému uplatnění mimoslovních prostředků přednesu (gestických, výtvarných, hudebních). Učíme je chápat podřízenost těchto prostředků slovnímu projevu a nutnost jejich stylizace.

Rozvíjíme průběžně schopnost žáků vyjádřit se spatra na zadané téma, aby byli nuceni bez přípravy souvisle promluvit ve skupině.

Studijní úkoly

Základy slovesné tvorby

- a) Připravit si výběr ze svých zápisků a dopisů tak, aby se projevila schopnost konkrétně zachytit denní události s osobním postojem k nim.
- b) Prostřednictvím písemných etud si uvědomit charakterotvorné prvky u lidí, věcí, jevů.

Poetika

- a) Provádět variace vlastního i cizího textu (prózy i poezie) tím nejjednodušším způsobem: „překladem“ do obecné češtiny případně studentského slangu. V kolektivní kritice si uvědomovat i případné nehoráznosti takového posunu. (Text se komolí, paroduje, travestuje apod.) Uvažovat o různých jazykových rovinách textu a jejich funkci.
- b) Vyhledávat a porovnávat obsahově podobné zprávy, dopisy atd. a uvědomovat si na nich individuální podíl pisatele a vliv vnějších okolností.

Dějiny slovesné tvorby

Vyhledávat tyto slovesné útvary v různých epochách a srovnávat jejich obsah a styl v souvislosti s dobovým společenským kontextem.

Umělecký přednes

- a) Logicky zpracovat předlohu a vyjádřit interpretací svůj vztah k tématu i styl textu.
- b) Zvládnout teoreticky i prakticky zásady české výslovnostní normy.
- c) Vědomě používat mimoslovní prostředky přednesu a další mluvní výrazové prostředky (intonace, dynamika, důraz, pauza ...).
- d) Interpretovat autorský text jako svou výpověď (báseň, prózu).
- e) Udržovat svoji úroveň kondičními rozcvičkami.
- f) Pronést bez přípravy krátké sdělení na dané téma.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Učit žáky hodnotit svůj vztah ke světu pochopením významu tvořivého přístupu k životu a práci.

Rozvíjet v žácích schopnost samostatně aktivně a tvořivě přistupovat ke společným i individuálním činnostem.

Vytvořit povědomí o funkci slovesného umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Ve 2. ročníku slovesného oddělení počítáme již z aktivním a tvořivým přístupem ke společné i individuální slovesné činnosti.

V předmětu základy slovesné tvorby požadujeme na žácích, aby pokračovali soustavně v osobních zápisech. Učíme je rekonstruovat zážitky zachycené ve zprávách (tzn. záznamech, denících, dopisech atd.) fyzickým jednáním. Vedeme je za spolupráce skupiny k pokusům zformovat z tohoto materiálu příběh. Vyžadujeme přesný popis jednání. Variujeme hlediska, z nichž je materiál nazírán i způsoby sdělení (jako událost, příběh psaný nebo vyprávěný). Uvědomujeme žáky, jak pomocí adjektiv způsob sdělení ozvláštňujeme. Pomáháme žákům najít pro ně aktuální téma, které by se pokoušeli zpracovat jako úvahu, fejeton, causerii.

V předmětu poetika se zabýváme výrazovými prostředky žurnalistických a malých epických literárních žánrů zvláště povídkou a v poezii epikou, zvláště baladou.

Podle potřeby seznamujeme žáky se základními zákonitostmi kompozice malých literárních útvarů s přihlédnutím k specifice divadla, rozhlasu, filmu, televize a videa.

Probíráme základy pravidelného verše. Zkoumáme jeho logiku na českém oktosylabu (Erbenova Svatební košile, Máchův Máj aj. texty). Uvědomujeme si jeho závislost na větě či její části, ale i rozdíly v organizování věty a verše. Dospíváme tak k rytmickým zákonům českého verše. Dotkneme se tu i rozdílu mezi básní mluvenou a zpívanou písní. Všimáme se i funkce rýmu včetně jeho základních druhů a také české rýmové normy. Uvědomujeme si na epické básni, jak rým člení tok příběhu do strof, případně do jednoho proudu. Sledujeme, jak členění básně do veršů souvisí s kompozicí básně.

Smyslem těchto lekcí, pro něž můžeme volit i zcela hravé způsoby procvičování, je naučit žáky vnímat přísnější organizaci básnického textu a jeho závislost na mnoha rytmických a zvukových mechanismech, které je nutno respektovat.

V dějínách slovesné tvorby věnujeme pozornost malým literárním žánrům v kontextu s vývojem kultury a společnosti.

V předmětu umělecký přednes využíváme poznatků z práce v předmětech základy slovesné tvorby, poetiky i dějiny slovesné tvorby k hlubšímu rozkrývání obsahu v souvislosti s formou a tím i ke kvalifikovanějšímu způsobu interpretace. Seznamujeme žáky se strukturou textu vybraného pro přednes a se zákonitostmi výstavby přednesu. Poskytujeme jim potřebné poučení z teorie verše a vyžadujeme uplatňování nabytých vědomostí při přípravě přednesu poezie. Pracujeme na drobných prózách. Vedeme žáky k chápání odlišností v přednesu poezie a prózy. Objasňujeme nutnost zachovávat v interpretaci jednotu obsahu, formy a stylu.

Ukládáme jim témata pro krátké projevy bez přípravy i dialogické (diskuse, polemika). Objasňujeme jejich charakter a cíl. Vyžadujeme, aby žáci mluvili přirozeně a přitom kultivovaně a využívali osvojenou vyjadřovací techniku. Variujeme dané okolnosti.

Vedeme žáky ke zdokonalování techniky projevu, k vytvoření vlastních hlasových a artikulačních rozcvíček podle individuálních potřeb každého žáka.

Studijní úkoly

Základy slovesné tvorby

- a) Pokračovat v záznamech.
- b) Zpracovat variace na jeden příběh.
- c) Napsat úvahu nebo fejeton, případně causerii na dané téma.
- d) Dále rozšiřovat slovní zásobu a vědomosti o stylistice českého jazyka.
- e) V písemných studiích se pokoušet charakterizovat lidi, věci, jevy.

Poetika

- a) Pochopit zákonitosti žurnalistických a malých epických literárních žánrů.
- b) Pochopit zákonitosti organizace epického básnického textu.
- c) Učit se rozlišovat jazyk různých literárních žánrů i vyjadřování rozhlasem, filmem, televizí, videem.

Dějiny slovesné tvorby

Vyhledat příklady žurnalistických a malých epických literárních žánrů a uvést je v dobových souvislostech.

Umělecký přednes

- a) Poznat výstavbové postupy přednesu a pokusit se o samostatné zpracování předlohy.
- b) Zvládnout interpretaci např. fejetonu, krátké povídky nebo balady v odpovídajícím stylu.
- c) Udržovat a zvyšovat technickou úroveň kondičními rozcvíčkami.
- d) Pronést bez přípravy krátké sdělení, vést dialog na dané téma s uplatněním osvojené vyjadřovací techniky.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Podněcovat žáky k aktivnímu formování vlastní osobnosti ve smyslu odpovědného a tvořivého přístupu k životu a práci.

Rozvíjet schopnost žáků poučeně vést práci na etudách s dalšími členy kolektivu.

Orientovat žáky ve vývoji slovesného umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Využíváme deníkových záznamů a zpráv žáků k tomu, aby si uvědomovali jak své klady, tak i nedostatky a tím získávali reálnou představu o sobě a svých perspektivách v životě a práci.

V předmětu základy slovesné tvorby pracujeme na kratší skladbě. Klademe stále větší důraz na schopnost variovat. Rozvíjíme schopnost žáků dojít od realisticky viděného námětu až k jeho zpracování jako fikce. Přitom však musí mít žáci stále na zřeteli výchozí konkrétní autentický zážitek nebo situaci. Podněcujeme je, aby si při variování sami zadávali různé okolnosti (měnili charaktery, vztahy, situace, prostředí) a přitom si uvědomovali, co změna některého z faktorů vyvolá. Tím jim pomáháme poznat podstatu jednotlivých faktorů, které modelují příběh (co je dramatické, co jedná, co je třeba sledovat a zjišťovat, jak to působí). Zabýváme se monologickým i dialogickým jednáním. Vyžadujeme podrobný popis situace. Prostřednictvím fyzického jednání si žáci prakticky ověřují funkci jednotlivých skladebních prvků a působivost jejich zpracování. Vyžadujeme systematické vedení osobních záznamů jako výchozího materiálu. Vedeme žáky k tomu, aby se pokoušeli zpracovat z tohoto materiálu další příběh formou, k níž podle svých osobních dispozic inklinují (povídka, jednoaktovka, reportáž, báseň).

V předmětu poetika se zabýváme kompozicí větších útvarů, např. v eposu sledujeme kronikářskou linii, v románu složitější vztahový plán, v divadelní hře souhru charakterů a situací.

Na druhé straně sledujeme i kompozici jednoduchého lyrického útvaru, jeho koncentraci a směřování ke zkratce. Zdůrazňujeme, že jeho hlavním znakem není přepis událostí, zážitku krásnými slovy, ale co největší přesnost a intenzita výrazu. Srovnáváme poetické postupy lyrické básně s moderním obrazem. Snažíme se nacházet spojitosti i rozdíly obrazného řešení básníka a malíře.

Nebojíme se však také demonstrovat falešnou řeč poetické fráze, beztvorou lyrickou žvanivost plnou náhodných metafor a prázdných gest. Naším cílem je klást překážky snadného poetizování a lyrizování.

Vyhledáváme co nejvíce typů, druhů a forem lyrické poezie. Snažíme se je charakterizovat. Odhalujeme příznačné postupy, kompoziční prostředky i osobní vklad autorů.

V dějínách slovesné tvorby se zabýváme vývojem těchto literárních útvarů v kontextu kulturního a společenského vývoje.

V předmětu umělecký přednes zdokonalujeme průběžně technické dovednosti žáků prostřednictvím samostatné domácí přípravy a vzájemné kontroly, aby žáci byli schopni na úrovni interpretovat probírané literární texty i vlastní tvorbu. Pomáháme jim vytvářet osobitý repertoár, kterým vyjadřují svůj zaujatý vztah ke světu a osobní názor.

Pro rozvíjení schopnosti mluvit spatra uvádíme žáky do situací, v nichž zveřejňují svůj vnitřní monolog. Pomáháme jim pěstovat cit pro míru a vytváření formy, např. časovým omezením, určením situace na začátku a na konci, k němuž musí dospět. Zadáváme jim úkoly – konferovat bez přípravy krátké pásmo z textů ostatních spolužáků apod.

Studijní úkoly

Základy slovesné tvorby

- a) Pokračovat v základních slovesných formách (záznamy, deník, zápisy).
- b) Pokusit se zpracovat událost jako povídku nebo jednoaktovku, případně větší reportáž (podle individuálního zaměření).
- c) Zpracovat cvičně malou typologii.
- d) Ve zvolené formě příběhu napsat postavu jako určitý vyhraněný typ.

Poetika

Pochopit zákonitosti větších literárních útvarů (eposu, románu, divadelní hry), staré a moderní lyrické básně.

Dějiny slovesné tvorby

Orientovat se ve vývoji těchto literárních útvarů v dobovém kontextu.

Umělecký přednes

- a) Zvládnout samostatnou domácí přípravu pro interpretaci textu (technickou i obsahovou).
- b) Prohlubovat a zmnožovat osobní repertoár.
- c) Pokusit se samostatně o dramaturgickou úpravu textu pro projev přednesový a dramatický.
- d) Udržovat a zvyšovat technickou úroveň kondičními rozcvičkami.
- e) Pokusit se s využitím osvojené vyjadřovací techniky plnit úkol moderátora nebo konferenciéra, reportéra atd.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Vést žáky k vědomému a tvořivému uplatňování vlastních specifických schopností a dovedností v odpovědné práci pro společnost.

Rozvíjet v žácích schopnost sebenáhledu v osobním i odborném slova smyslu i schopnost kritického přístupu k otázkám obsahu a formy různých žánrů slovesné tvorby ve vývojových etapách.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Vedeme žáky k pochopení hlubšího významu této odborné výuky v širším slova smyslu, t.j. k radosti z tvořivého uplatňování získaných poznatků a dovedností pro obohacení vlastního života, aby se neřívali na tuto přípravu jako na oprávnění „dělat literaturu“. Pomáháme jim ujasnit si, jací jsou, na co stačí, aby se dokázali vyrovnat s úspěchem i neúspěchem v této specifické odborné činnosti a zachovali si pozitivní hodnoty získané touto odbornou přípravou pro život vůbec.

V předmětu základy slovesné tvorby vedeme žáky k vytvoření větší skladby. Pracujeme s nimi na složitějším scénáři absolventského vystoupení, syntetizujícím další prvky (hudbu, výtvarné prostředky). Pomáháme jim hledat vlastní téma a přitom si ujasňovat, k čemu se které téma hodí, aby po poznání pravidel jednotlivých žánrů byli schopni přizpůsobit téma žánru nebo naopak. Vyžadujeme od nich nekompromisně, aby si za svým názorem, tématem, zpracováním stáli. Zbavujeme je však představ, že se mají nutit psát zajímavě a zábavně. Zadáváme jim cvičně nové formy, vyžadující přesnost, např. vyjádření příběhu přesným popisem fyzického jednání, „překlad“ krátké básně z cizího jazyka = pokus

o převedení, doslovného přetlumočení textu v útvar odpovídající obrazové i veršové struktuře originálu, který jsme předtím důkladně rozebrali a okomentovali. Rekapitulujeme s nimi poznatky z předchozích ročníků. Vysvětlujeme jim relativnost a proměnlivost zákonitostí. Vyžadujeme i nadále shromažďování materiálu formou osobních záznamů. Uplatňujeme takové názory, aby Ti, kteří jsou limitováni menší mírou talentu, neusilovali o formální plnění úkolů ve smyslu „dělání literatury“, aby využili této činnosti především pro sebevýchovu k zajímavému, plnému a odpovědnému životu.

V předmětu poetika čteme a interpretujeme dramatické texty. Upozorňujeme žáky na proměnlivost pravidel a seznamujeme je se zakladatelskými díly, které v konfrontaci s Aristotelovou Poetikou pravidla o zákonitosti problematizují. Upozorňujeme je na problémy žánrové klasifikace.

Čteme poezii avantgardních a soudobých básníků. Sledujeme vnitřní logiku „porušování“ veršových a kompozičních pravidel: uvolněný a volný verš, který je jen zdánlivě beztvary proudem obrazů a asociací, polytematickou báseň a její vnitřní řád vedle klasického monotematického útvaru apod.

V dějínách slovesné tvorby usilujeme o to, aby žáci získali ucelený obraz o vývoji slovesné tvorby v souvislosti s vývojem evropské kultury a společnosti.

V předmětu umělecký přednes připravujeme se žáky absolventské vystoupení, vytvářené především z jejich vlastních textů.

Umožňujeme žákům samostatně hodnotit vyslechnutý text z oblasti uměleckého přednesu podle poznanych zákonitostí interpretace uměleckého textu.

S každým žákem individuálně dohodneme, jaký materiál z oblasti teorie nebo historie umělecké literatury či divadla si prostuduje, aby mohl spatra pronést přednášku.

Studijní úkoly

Základy slovesné tvorby

- a) Pokračovat v základních slovesných formách (deník, záznamy atd.).
- b) Spolupracovat na složitějším scénáři absolventského vystoupení.
- c) Napsat nudný, nezajímavý příběh.
- d) Vyjádřit příběh přesným popisem fyzického jednání.
- e) Napsat kritiku na vybraný pořad.

Poetika

Vyhledat a vyložit slovesné dílo, odchylující se svou stavbou od zákonitostí klasické formy.

Dějiny slovesné tvorby

Zpracovat v souvislosti s kulturním a společenským vývojem ten úsek dějin slovesné tvorby, který žáka nejvíce zaujal.

Umělecký přednes

- a) Zvládnout realizaci svého úkolu v absolventském vystoupení.
- b) Prostudovat materiál k zvolenému tématu a přednést spatra přednášku.

Oddělení slovesné

Předmět: pohyb

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvíjet v žácích schopnost uvědomovat si význam přirozeného kultivovaného osobního pohybového projevu a pracovat na jeho zdokonalování.

Vést žáky k osvojování dalších pohybových dovedností pro bohatší dramatický výraz.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě řešíme požadavky na pohybovou vybavenost žáků (správné držení těla, vedení dechem, obratnost, citlivost, hudební a prostorové cítění, pohybový výraz) po celé 4 roky vypracováváním pohybových rozcviček (čtyři až pět za rok). Každou používáme asi 2 měsíce a její provedení každou hodinu zpřesňujeme z hlediska některé složky. Zařazujeme cvičení, které zvýší smysl pro správné dávkování napětí a uvolnění - ve vlastním temporytmu (v tichu) ve společném temporytmu (vedení hlasem, zvukem nebo hudbou). Cvičení, která ovlivňují dobré držení těla (cviky na ovládání páteře) propojujeme s dechovými cvičeními a požadujeme vědomé používání dechu jak ve cvičeních na místě (např. nádech - narovnáání, výdech - uvolnění a naopak), tak v pohybu do prostoru (např. nádech - chůze z místa, výdech - na místě a naopak). Rovněž ve cvičeních na měnící se napětí v těle upozorňujeme žáky na jejich úzkou souvislost s dechem. Učíme žáky spojovat vzniklé pocity s různými představami. K oživení smyslů využíváme různých motivací.

Místo pohybových her, zařazovaných v pohybové přípravě na I. stupni, používáme hudbu se zadáním různých témat pro improvizaci dvojic (např. pohybový dialog dvou charakterů na dané téma), jednotlivců i skupin k rozvíjení pohybové fantazie i k objevování platných jevištních zákonů (např. jak používat různé prostorové dráhy v dramatické akci). Učíme žáky vnímat se navzájem, respektovat individuální výrazové možnosti a vzájemně se doplňovat ve společných úkolech.

V improvizacích inspirovaných výtvarnými, literárními i hudebními díly (vč. básní a písní) rozvíjíme smysl pro dobový styl různých epoch, které rozdělíme do všech ročníků podle aktuálních potřeb výuky ostatních předmětů (starověk, středověk, renesance, baroko, rokoko, romantismus atd.).

V improvizacích je nutné stanovit žákům pravidla hry i cíl, k němuž mají směřovat, abychom je uvarovali neurčitosti v projevech a beztvarovosti improvizace.

V družných tancích rozvíjíme smysl žáků pro prostor, pro taneční strukturu, pěstujeme jejich vzájemnou ohleduplnost a odpovědnost za celkový tvar. Jeví-li se ve výuce potřeba vniknout do charakteristického stylu určité etnické oblasti, zařazujeme vybrané lidové tance a písně příslušného kraje.

Ve cvičeních tahu a tlaku z techniky pantomimy seznamujeme žáky se základními principy, aby si uvědomili, že tah je reakce na vnější sílu, tlak naopak vlastní vnitřní síla a cítili sebe a prostor jako partnery. Procvičujeme se žáky přetahování nejprve reálného a postupně i imaginárního lana (ve dvojici, ve skupinách). Cvičně zařazujeme náměty na využití principu tahu v sólovém provedení všech zároveň i jednotlivě (pouštění draka, pes na řemínku apod.) do improvizací a etud.

Princip tlaku ozřejmujeme žákům ve cvičeních tlaku pro pravou i levou ruku (v čelném postavení), tlaku na předmět (např. skříň). V improvizacích a etudách využíváme námětů umožňujících práci s tímto principem (např. stěhování). Zadáváme improvizaci s přenášením tahu a tlaku (např. dvě skupiny, jednotlivec a skupina).

V návaznosti na výuku prvků přízemní akrobacie na I. stupni zařazujeme nácvik pádů a pro chlapce stínové rvačky, kde se učí kromě partnerské pozornosti a ohleduplnosti i pohybové kázni a hospodaření se silou.

Hodiny pohybové průpravy končíme pohybovou improvizací na dané téma se závěrečným rozbořem pro každého jednotlivce.

Spolupracujeme úzce s učitelem hlavních předmětů, aby hodiny pohybové průpravy byly skutečnou přípravou pro dramatický projev žáků.

Studijní úkoly

- a) V gymnastických cvičeních si uvědomovat měnící se napětí (včetně přechodů do relaxace). Znovu si na nich ověřovat pravidla správného držení těla v pohybu. Vědomě používat dech, jak na místě, tak v pohybu v prostoru. Později zvládnout švihové pohyby v organickém temporytmu a v prostorovém cítění.
- b) V improvizacích na vybranou hudbu vyjadřovat různá témata hudební (např. vystižení rytmických zvláštností, frázování, kontrarytmus aj.), dějová (např. z němé grotesky, z pohádky, z mytologie), hravá s rekvizitou (např. s míčem, závojem, hůlkou, židlí).
- c) V country tancích zvládnout pohybové i prostorové změny. Získat přizpůsobivost k velikosti taneční plochy a k počtu účastníků, k tempu a členění hudební struktury - a zároveň pěstovat vzájemnou ohleduplnost a společnou odpovědnost za celkový tvar.
- d) Seznamovat se ve cvičeních se základními principy tahu a tlaku a uvědomovat si sebe a prostor jako partnery. Uplatňovat vybrané pohybové prvky ve výrazových variantách.
- e) V závěru roku si najít individuální pohybovou a mluvní rozcvičku a soustředovací cvičení - se zaměřením k přípravě na dramatickou akci.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Upevňovat přirozený kultivovaný osobní pohybový projev žáků.

Rozšiřovat jejich obratnost a tanečnost i prostřednictvím základů klasického tance a dalších vybraných prvků z techniky pantomimy.

Poskytovat žákům možnost tvořivé pohybové improvizace.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě pokračujeme ve vytváření rozcvičkových etud pro zdokonalování jednotlivých složek pohybové techniky (viz 1. roč.). Lekce začínáme buď individuálními rozcvičkami v tichu (viz 1. ročník, studijní úkoly bod e) nebo výběrem těch dříve probraných cviků, které vhodně připravují k následující činnosti (s bubínkem nebo

s hudbou). Zařazujeme další cvičení koordinace (např. vřadit hovor do rytmického proudu pohybu).

Rozšiřujeme obratnost a tanečnost žáků v improvizacích na hudbu i bez hudby. Přitom dbáme na upevňování správných návyků pohybové techniky. Požadujeme na žácích, aby do improvizací zapojovali tematicky vhodně volené prvky obratnosti nebo na vybranou hudbu prvky dříve probraných tanců. Zadáváme je jak všem zároveň (jednotlivcům, dvojicím, skupinám), tak sólově (jednotlivci, dvojici, skupině).

Jako přípravu na nácvik dobových tanců, případně šermu, probíráme se žáky základy klasického tance (pozice, vedení paží atd.) bez extrémního vytočení chodidel. Na materiálu dobových nebo lidových tanců, případně kupletů, vytváříme smysl pro pohybový styl a dobové chování (v návaznosti na úkoly z ostatních předmětů).

Na základě techniky pantomimy využíváme principů práce s imaginárními předměty tak, aby si žáci osvojili přesnost v gestu, naučili se pohyb fázovat, zacházet plasticky se skutečnými předměty (např. zvýraznit jejich vlastnosti - kufr je těžký, lehký, lepkavý). Učíme je chápat předměty jako partnery v prostoru.

Podobně jako s imaginární rekvizitou požadujeme od žáků vytvářet a vyjadřovat vztah k imaginárnímu partnerovi a jednat s ním. Ukládáme úlohu v určeném imaginárním prostoru (např. v malém, velkém, vysokém, nízkém) a učíme žáky uvědomovat si odlišnost svého chování v něm. Zadáváme improvizace se skutečnou, zástupnou případně s imaginární rekvizitou jednotlivcům, dvojicím, skupinám, ve spojení se zvuky nebo řečí, nebo i s vybranou hudbou. V nejrůznějších zadáních rozvíjíme smysl žáků pro přesnost a detailní pohyb, jejich představivost a pohybovou fantazii, pomocí témat se skutečnou, zástupnou nebo imaginární rekvizitou (v tichu, se zvuky, s textem, s hudbou) v různých druzích prostoru.

V improvizacích, jimiž končíme hodinu, vycházíme z potřeb realizace dramatických úkolů. Improvizaci na hudbu podřizujeme formě hudebního díla. Nezapomínáme na rozbor projevu každého jednotlivce.

Studijní úkoly

- a) Udržovat pohybovou dovednost z předchozích ročníků. Zvládnout nová cvičení koordinace (např. hovořit mezi sebou při společném rytmickém cvičení).
- b) Do improvizací zapojovat prvky obratnosti nebo prvky dříve probraných tanců.
- c) V dobových nebo lidových tancích (případně i v tančených kupletech) poznávat pohybový styl a dobové chování.
- d) Ze základů techniky pantomimy přenášet principy práce s imaginárními předměty do práce s rekvizitou. Uvědomovat si předměty jako partnery v prostoru.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Zachovávat komplexnost pohybové průpravy pro osobní i odborný projev žáků.

Spolupracovat průběžně s učitelem hlavního předmětu a motivovat žákům pohybovou přípravu potřebami ročníkové práce.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě můžeme zvládnutá cvičení spojovat do jazzgymnastických vazeb (ale tak, aby kvalita provedení odpovídala předchozí přípravě). Věnujeme větší pozornost speciálním cvičením dynamiky (v tichu i se zvukem) a náročnějším cvičením Orffovy školy (např. pohyb s nástrojem, pohyb se zpěvem). K procvičování těchto požadavků vytváříme i nadále ucelené rozcvičky (čtyři až pět za rok) a každou v průběhu dvou měsíců variujeme zpřesňováním z hlediska některého z prvků.

Rozvíjíme smysl pro odlišnost výrazu dynamickými variantami projevu. Uvádíme složitější koordinační cvičení do rámce dramatické akce (např. mluvní cvičení při ranní toaletě - sólo, konverzace při známém tanci - dvojice, večere s rozhovorem o otázce oblečení do tanečních - skupina).

Průběžně zařazujeme cvičení ze základů klasické taneční techniky, která zlepšují držení těla, ovládání páteře, ovládání a zcitlivování končetin - v pozicích (bez extrémního vytočení nohou - max. 90°) u tyče i na volnosti.

Tato cvičení jsou zároveň přípravou k dobovým tancům, k dobovému chování, případně šermu. Smysl pro dobový styl a dobové chování prohlubujeme nácvikem dalších dobových tanců např. renesančních. Pokračujeme v netanečních improvizacích jednání v dobovém stylu v návaznosti na výuku těchto tanců. K tomu používáme i náznak dobového kostýmu, rekvizity, případně prostoru, které ovlivňují chování a způsob pohybu.

Pomocí masky učíme žáky sebekontroli, přehlednému gestu a jeho doznění v prostoru. Požadujeme zapojit do výrazu celé tělo, aby i bez možnosti vyjádřit se obličejem dokázal sdělovat. Seznamujeme žáky s pohybovým projevem postav komedie dell'arte.

Využíváme principů pantomimické techniky v různých druzích chůze. V postavení bočně procvičujeme chůzi na místě, v čelném postavení chůzi proti například větru, vodě, v prostoru ve vztahu k prostředí (kde a po čem jdu), k situaci (šel jsem dlouho, došel jsem, loučím se, ujíždí mi vlak). Upozorňujeme žáky na charakterotvorný význam chůze. Při všech těchto cvičeních sledujeme spolu se žáky střídání napětí v těle v souvislosti s dechem.

V improvizacích zadávaných žákům na závěr hodiny volíme náměty technicky související s probíranými pohybovými cvičeními a tematicky s dramatickými úkoly. Rozbor projevu každého jednotlivce je ustáleným požadavkem.

Studijní úkoly

- a) Udržet pohybové dovednosti z předchozích ročníků.
- b) Zabývat se složitějšími koordinačními cvičeními.
- c) Zvládnout cvičení dynamiky včetně pasivních pádů.
- d) V netanečních improvizacích jednat v dobovém stylu.
- e) Provádět náročnější cvičení Orffovy hry (pohyb s nástrojem, se zpěvem aj.).
- f) V dalších dobových tancích poznávat příslušný dobový styl a chování.
- g) Pracovat s maskou.
- h) Využívat principy pantomimické techniky v různých druzích chůze.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Zvyšovat pohybovou vybavenost žáků náročnějšími úkoly s použitím probraných technik v souvislosti s požadavky absolventského vystoupení. Zkoumat schopnost žáků zadat dílčí úkol a vést skupinu při jeho plnění.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě vytvoříme pro žáky vhodný, krátký sled cviků, který jim může sloužit k rozcvičení před dramatickou akcí i v dalším působení v dramatickém souboru (může být kombinován s mluvní rozcvičkou). Takové sledy mohou být dva nebo tři, aby podle aktuálních potřeb posloužily žákům buď rozproudivě nebo zklidněním či zformováním ve smyslu charakteru dílčí práce. V průběhu roku pak necháme jednotlivce vést tyto ustálené rozcvičky, z nichž vybereme nejvhodnější podle okamžité potřeby většiny v kolektivu i vzhledem k přípravě absolventského vystoupení.

Věnujeme plnou pozornost rozvíjení citu žáků pro prostor. Z techniky pantomimy k tomu využíváme základních cvičení k vytváření a vyjádření imaginárního prostoru a vztahu k němu (do centra s výdechem svalové povolování horní poloviny trupu - bez spouštění hlavy, z centra s nádechem aktivní vztyčování horní poloviny trupu - obojí při úměrném zapojení uvolněného dechu, vymezení prostoru očima).

Práci s maskou rozvíjíme novým způsobem schopnosti žáků i dovednosti získané v minulých ročnících - pohybovou fantazií, představivostí, výrazovou variabilitu, cit pro rytmus a dynamiku, pro jevištní prostor, pro partnerskou spolupráci, případně i pro dobový styl. Zadáváme žákům improvizaci s maskou od jednoduchých až po náročnější - jednotlivě, ve dvojicích, ve skupině (v tichu, se zvuky, s hatmatilkou, s hudbou).

Smysl pro pohybový styl a dobové chování rozšiřujeme dalšími dobovými tanci např. baroka a rokoka a navazujeme na ně i improvizací dobového jednání bez hudby.

Spolupracujeme na přípravě absolventského vystoupení.

Studijní úkoly

- a) Udržovat pohybové dovednosti z předchozích ročníků.
- b) Naučit se vést úvodní rozcvičky.
- c) Zvládnout nošení partnera ve dvojicích a trojicích, gymnastické pády a pro chlapce rvačky bez zranění.
- d) Zabývat se náročnějšími cvičeními prostorového citění a základními cviky na vytváření a vyjádření imaginárního prostoru z techniky pantomimy.
- e) Improvizovat s maskou (sólo, ve dvojicích, ve skupině).
- f) V dalších dobových tancích poznávat příslušný dobový styl a chování.
- g) Zvládnout v návaznosti na pohybovou přípravu svůj úkol v absolventském vystoupení.

Oddělení slovesné

Předmět: hudebně hlasová průprava

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Vést žáky ke zdokonalování hlasové techniky, osvojené na I. stupni nebo v průpravné výuce II. stupně.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V prvním pololetí 1. ročníku opakujeme se žáky podle metodiky I. stupně základního studia literárně-dramatického oboru ZUŠ látku všech čtyř ročníků a všechny poznatky technického vývoje hlasu

Znovu probíráme tyto základní složky hudebně hlasového projevu:

1. správné držení těla
2. ovládání základů pěvecké techniky
 - a) dechovou technikou
 - b) rozeznáním předních hlasových rezonátorů
 - c) měkkým nasazením tónu
 - d) artikulací
3. rytmickou paměť, představivost a fantazii a správné rytmické cítění
4. melodické cítění.

Mnohem více času musíme však věnovat těm žákům, kteří neprošli I. stupněm základního studia, aby v co nejkratším čase získali poznatky, jaké mají žáci, kteří I. stupeň studia absolvovali. U těchto starších začátečníků (od 14 let výše) lze však předpokládat rychlejší postup práce. Koncem 1. pololetí by se proto, i vzhledem k větší časové dotaci, měly obě skupiny zhruba vyrovnávat, abychom ve 2. pololetí mohli volit pro všechny již komplikovanější cviky i technicky těžší písňový materiál. V podstatě však není třeba počítat v 1. ročníku s novou učební látkou, pouze doplnit cviky z metodiky I. stupně o náročnější, a naopak omezit nebo vyřadit ta cvičení, která počítají s nižším věkovým stupněm. Nacvičování písní (i kombinovaných s pohybem a dramatickou akcí) zůstává v 1. ročníku pouze v unisonu, které ovšem musí být intonačně i rytmicky přesné.

Studijní úkoly

- a) Zvládnout základní složky hudebně hlasového projevu (viz metody a formy práce).
- b) Pokoušet se organicky spojovat hudebně hlasový projev s pohybem i dramatickou akcí.

2. a 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Pracovat se žáky na zvládnutí jednoduchého vícehlasu. Dále rozvíjet rytmickou přesnost a představivost a fantazii žáků.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Po ukončení 1. ročníku by již měl být vyrovnán rozdíl mezi žáky, ať již I. stupeň absolvovali nebo neabsolvovali. Je tedy možné učební látku rozšířit.

Vzhledem k tomu však, že do literárně-dramatického oboru přicházejí žáci s velmi rozdílnou vrozenou hudebností, lze těžko stanovit, kolik látky s nimi zvládneme v průběhu jednoho roku a jak rychle můžeme postupovat. Přesné časové rozvržení látky, určené pro 2. a 3. ročník, je tedy velmi obtížné. Postupujeme vždy od nejjednodušších cviků ke složitějším.

Seznamujeme žáky s nejjednoduššími základy hudební nauky. Učíme je notovému zápisu v houslovém klíči a rytmiickému zápisu dvou, tří a čtyřdobých taktů. Ostatní teoretické požadavky zařazujeme až ve 4. ročníku.

S dalšími uvedenými jednotlivými složkami hudebně hlasového projevu by se měli žáci průběhem těchto dvou ročníků alespoň seznámit, když ne je zcela zvládnout. U žáků s nízkou muzikálností dojdeme pochopitelně k lehčím cvikům a snazšímu písňovému materiálu.

1. Při rozvíjení základů pěvecké techniky sledujeme:
 - a) dechovou techniku
 - zařazujeme komplikovanější dechová cvičení, usilujeme o propojenost správného dýchání se zpěvem
 - sledujeme koordinaci svalstva při delších dechových frekvencích
 - procvičujeme pružnost bránice
 - dbáme na přiměřenost množství dechového sloupce, vypouštěného při tvorbě tónu
 - b) rezonanci
 - při rozcvičce rozeznáváme (i s využitím vhodných motivací) všechny přední obličejové rezonátory včetně dutiny ústní
 - c) artikulaci
 - dbáme na správnou artikulaci se zřetelem na specifické požadavky zpívaného slova
 - d) mixaci rezonancí
 - probíráme základy mixace rezonancí
 - měkké nasazení asi v decimovém rozsahu
 - vyrovnávání přechodových tónů.
2. Pro rozvoj melodického citění zařazujeme nezvyklé intervalové postupy v unisonu
 - a) stupnice dur, moll, celotonová, chromatická, pentatonická, cikánská
 - b) po sobě jdoucí intervaly - malá tercie
velká tercie
čisté kvarty atd.
 - c) rozložené akordy zpívané melodicky
kvintakordy a septakordy s převraty.Cvičení a), b), c) provádíme postupně od velmi pomalého tempa zpívání jednotlivých tónů až k rychlosti hlasových cvičení.
3. Smysl pro harmonické citění rozvíjíme
 - a) doplňováním akordů na harmonický souzvuk (od nejjednodušších k těžším)
 - b) převraty akordů melodicky i harmonicky
 - c) rozváděním citlivých tónů v akordech.
4. Rytmičné, melodické i harmonické citění, procvičované na intonačních cvičeních, přenášíme na písňový materiál (dvou a trojhlasé lidové písně, umělé písně).

5. Ve spolupráci s učitelem předmětu pohyb, případně s učitelem hlavního předmětu, požadujeme na žácích koordinaci písni s pohybem (i s možností vícehlasu).

Studijní úkoly

- a) Zvládnout komplikovanější dechová cvičení.
- b) Při zpěvu správně artikulovat.
- c) Při používání zpěvu v pohybové a herecké akci zvládnout hygienické užití hlasu (přední nasazení tónu, vyloučení forze).
- d) Techniku zvládnutou v intonačních cvičeních uplatňovat v písních.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Seznámit žáky s nejjednoduššími základy hudební nauky.
Přiblížit žákům různá slohová období a umělecké žánry pomocí nahrávek.
Spolupracovat s učitelem hlavního předmětu na realizaci absolventského vystoupení.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Usilujeme o to, aby žáci uměli propojovat všechny zvládnuté hudebně hlasové dovednosti s pohybovou i dramatickou akci.

V hodině hudebně hlasové průpravy se ve 4. ročníku věnujeme

- 1. hudebně hlasové rozcvičky podle metodické příručky
- 2. studiu materiálů, potřebných k absolventskému vystoupení a některých speciálně doporučených materiálů
- 3. opakujeme si nejjednodušší základy hudební nauky jako
 - a) notový zápis v houslovém klíči
 - b) rytmický zápis dvou, tří a čtyřdobých taktů a pokračujeme
 - c) stupnicemi dur i moll do 4 křížků a 4 b
 - d) základními intervaly od primy do oktávy
 - e) kvintakordem dur i moll a jeho převratům.

Pracujeme se žáky na zvládnutí těchto základních hudebních poznatků, aby byli schopni se vyznat v jednoduchém notovém zápisu.

Postupně seznamujeme žáky s hlavními proudy různých slohových období (renesance, baroko, klasicismus, romantismus, moderní hudby 20. století) i s různými autorskými styly. Posloucháme i užitkovou hudbu různých uměleckých žánrů (jazz, rock, beat, country, song, šanson atd.). Podle potřeby můžeme vyčlenit některou hodinu pro poslech. Volbou přitažlivých ukázek vytváříme a prohlubujeme vztah žáků k hudbě, jako organické součásti jejich života, pomáháme jim učit se rozlišovat hodnoty a tak se celkově i v hudební kultuře orientovat.

Studijní úkoly

- 1. Naučit se používat vlastní hudebně hlasovou rozcvičku schválenou učitelem.
- 2. Zvládnout jednoduchý pěvecký úkol v dramatické akci.

3. Osvojit si nejjednodušší základy hudební nauky (viz metody a formy práce, bod 3).
4. Pokoušet se o základní orientaci v různých slohových obdobích, hudebních žánrech i autorských stylech.

O d d ě l e n í s l o v e s n é

Předmět: práce v souboru

1. – 4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Umožnit žákům ověřit a potvrdit si hloubku svého zájmu, schopností a získaných dovedností.

Prohloubit a upevnit u žáků chuť a lásku k slovesné tvorbě, aby mohli v budoucnu přispět svými znalostmi a dovednostmi k rozšíření této zájmové umělecké činnosti.

Sledovat rozvoj talentu, povahové a další dispozice těch žáků, kteří se připravují na odborné studium.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Způsobem práce, odpovídajícím odborné vyspělosti žáků, prohlubujeme jejich vztah ke slovesné činnosti a umožňujeme jim ozřejmit a upřesnit si specifika svých zájmů a daných dispozic.

Abychom rozšířili jejich představu o možnostech realizace vlastních autorských pořadů, umožňujeme jim nahlédnout na různé typy programů i divadelních a seznamujeme je s různými režijními přístupy. Tím rozvíjíme i jejich schopnost kriticky popsat viděné.

Postupně zapojujeme žáky do redakční práce na školním bulletinu zaměřeném na problematiku vlastní ZUŠ. Touto praxí jim umožňujeme uplatnit i nejelementárnější slovesné útvary jako zprávy, dopisy apod.

Vedeme žáky ke kolektivní spolupráci na předpřípravě, přípravě i realizaci bulletinu, živých novin i autorských pořadů, aby se prakticky seznámili s dalšími činiteli, podmiňujícími účín textu nebo programu na čtenáře, diváky a posluchače (grafická úprava bulletinu, způsob interpretace textu, výtvarná a hudební složka programu, technické zabezpečení).

Učíme žáky kriticky hodnotit vlastní práci. Vyžadujeme na nich otevřený tvůrčí dialog, hledání a nacházení příčin úspěchu i nezdaru, zainteresované zkoumání nových možností a přístupů. Nejvyspělejší žáky pověřujeme úkoly, které vedou k vyhranění jejich zájmů a zdokonalení potřebných dovedností.

Vytvořené programy co nejvíce uplatňujeme na veřejnosti. Odezva, ale i případná neodezva, zpětně ovlivňuje práci v souboru. Je však potřebné, aby se žáci naučili přijímat zdar i nezdar a reagovali na ně ještě větší tvůrčí aktivitou. Navazujeme kontakty s profesionálními kritiky z řad profesionálních literárních a divadelních teoretiků, s režiséry nebo zkušenými pedagogy.

Zveřejněné výsledky práce v souboru jsou součástí kulturně společenské činnosti školy.

Studijní úkoly

- V 1. roce plnit aktivně a tvořivě zadané úkoly, vyplývající ze základní redakční práce na školním bulletinu (sbírat, třídit a pořádat materiál, podílet se na výrobě) i na živých novinách (publicistické revue). Pomáhat zabezpečovat organizaci autorského pořadu.
- V 2. roce uplatňovat své schopnosti a dovednosti při zpracování zadaného tématu (např. koncipovat a naplňovat určenou rubriku ve školním bulletinu, v živých novinách - publicistické revue). Podílet se tvůrčím způsobem na inscenaci autorského pořadu.
- Ve 3. roce pracovat v redakční radě, umět napsat nebo opatřit, co je do bulletinu nebo živých novin potřeba, dokázat napsat na společenskou objednávku.
Podle svých schopností a dovedností dramaturgicky připravovat autorské pořady.
- Ve 4. roce být schopen kritické reflexe - tj. umět ze svého stanoviska popsat viděné a slyšené. V konstruktivní oponentuře ukázat další možné varianty zpracování tématu a jeho podání. Umět vést diskusi k tématu. Uplatňovat tuto dovednost především v reflektování pořadů vytvářených v souboru i v jednotlivých ročnících.

Oddělení loutkářské

Charakteristika vzdělávacího obsahu

Průpravná výuka

Průpravná výuka je určena těm zájemcům o loutkářství, kteří neprošli výukou I. stupně. Zahrnuje předměty dramatika s loutkou a slovesnost, povinně volitelné předměty pohyb nebo loutkářská technologie, techniku vedení jednoduchých loutek a přednes. Pro předmět přednes se ročníková skupina dělí na malé skupiny (2-3 žáků).

Výuka je zaměřena na pochopení základních principů dramatického projevu s loutkou, slovesného projevu a na zvládnutí prvků, potřebných odborných dovedností v takové míře, aby její absolventi mohli být přijati ke studiu loutkářství na II. stupni ZUŠ.

Požadavky vzdělávacího obsahu jsou přizpůsobeny věku žáků. Učitel však musí brát v úvahu individuální dispozice žáků i stupeň jejich odborného rozvoje.

Základy dramatické tvorby s loutkou

Základy dramatické tvorby s loutkou jsou hlavním předmětem loutkářského oddělení II. stupně. Jsou vyučovány v ročníkové skupině. Hlavním obsahem výuky jsou tvořivé dramatické činnosti zaměřené na funkční uplatnění loutky. Zahrnují nejen práci s loutkou, ale i dramaturgii a režijní tvorbu vlastních programů. Učitel rozvíjí v žácích rytmické, dynamické, prostorové i výtvarné cítění ve spojení s technickými dovednostmi pro celistvý loutkoherecký projev. Pracuje s nimi na tématech, která jim umožní projevit vlastní názory a postoje k životu, rozvíjejí jejich komunikační schopnosti a dovednosti. Hlavním pramenem materiálu, autorsky zpracovaného podle potřeb ročníkové skupiny, je literatura (poezie, próza, drama) prezentovaná v kontextu s dalšími zdroji inspirace (předměty, hudbou, výtvarnými díly). Žáci jsou vedeni k samostatné komplexní práci, učí se formulovat dramaturgicko-režijní koncepci a pracovat na přípravě s ostatními.

Součástí výuky jsou i společné návštěvy a hodnocení vybraných programů, na něž jsou žáci předem připravováni a které pak v diskusích rozebírají a hodnotí.

Při výuce i zveřejňovaných programech jsou využívány předměty a výtvarný materiál nezbytný pro tvořivý způsob práce.

Sólový loutkářský projev a přednes

Sólový loutkářský projev a přednes patří do skupiny předmětů vyučovaných v literárně-dramatickém oboru individuálně. Učitel v hodině pracuje se žákem na zdokonalování dovedností, potřebných pro technické ovládání loutek, podněcuje ho k hledání dalších výrazových možností jednotlivých typů loutek. Učí žáka rozlišovat a smysluplně užívat iluzivního i antiiluzivního způsobu práce s loutkou v souvislosti s typem předlohy s typem předlohy i inscenačním záměrem. Vede žáka k samostatné volbě předmětu i inscenačních prostředků a postupů, rozvíjí jeho schopnost formulovat a zdůvodňovat své záměry. Na vhodných předlohách rozvíjí jeho přednesový projev, aby dosáhl vyrovnanosti jednotlivých složek sólového loutkářského projevu. V předmětu přednes na drobných cvičných textech procvičujeme výrazové varianty pomocí různých podtextů i změnou zadaných okolností. Pomáháme žákům vybrat si text, aby jej mohli interpretovat jako aktuální osobní sdělení.

Dějiny dramatické tvorby s loutkou

Obsah výuky úzce souvisí s tématem předmětů základy dramatické tvorby s loutkou, sólový loutkářský projev a přednes i loutkářské technologie. Pomáhá žákům ozřejmovat vývoj jednotlivých typů loutkového divadla v historických souvislostech. V prvním ročníku je to historie vývoje spodových loutek a jejich současné uplatnění, ve druhém historie vývoje marionet a možnosti jejich využití dnes, ve třetím loutkové divadlo východních kultur a jejich vliv na současné loutkové divadlo u nás a ve čtvrtém progresivní proudy v současném loutkářství.

Pohyb

Předmět pohyb může být vzhledem k speciálním nárokům výuky vyučován odborným učitelem pohybové výchovy. Je však nutné, aby si učitel tohoto předmětu uvědomil odlišnost pohybové průpravy žáků literárně-dramatického oboru od pohybové průpravy žáků tanečního oboru. Kromě celkové kultivace pohybového projevu žáků LDO a rozvoje jejich komunikativních dovedností by tato průprava měla směřovat k osvojování specifických dovedností potřebných pro dramatický projev, tj. k rozvoji schopností žáků zobrazit lidské chování a jednání i pro dramatický projev s loutkou. Ať už se jedná o zařazení tanců, využití principů a prvků různých pohybových technik (klasického tance, gymnastiky, pantomimy), vždy je nutné nazírat jejich výběr z tohoto hlediska. Učitel seznamuje žáky s cílem, pro který si vybranou techniku osvojují a vyžaduje od nich vždy plné vnitřní zaujetí i při provádění technických cviků o úsilí dobrat se co nejlepších výsledků. Pomocí náročnějších úkolů rozvíjí v žácích cit pro rytmus a dynamiku, pro tvar pohybu, prostorové a hudební citění i představivost a fantazii z pohybových impulsů. Ve cvičeních a tvořivých improvizacích žáků se učitel zaměřuje na jejich kultivovaný a výrazu schopný pohyb celého těla.

Zdrojem inspirace pro pohybový dramatický projev zůstávají i nadále zvuky a hudba, které rozvíjejí muzičnost i představivost a fantazii žáků. Proto jsou ve spolupráci s korepetitorem pěstovány neustále hudebně rytmické činnosti i zpěv a tanec jako organická součást pohybového dramatického projevu. V improvizacích na hudbu učitel sleduje a rozvíjí schopnost žáků respektovat v pohybovém projevu i členění hudebních skladeb po stránce formální.

Náplň hodin předmětu pohyb je v každém ročníku určována tématem hlavního ročníkového předmětu - základy dramatické tvorby s loutkou. Toto téma, zpracovávané do závěrečné ročníkové práce, je pro žáky zároveň motivací pro cílevědomé osvojování potřebné pohybové techniky. Učitel předmětu pohyb proto úzce spolupracuje s učitelem hlavního předmětu. Je ale i možné, aby hodiny pohybu byly vyučovány neodděleně od základů dramatické tvorby, výuka obou předmětů se tedy může prolínat v rámci jednoho výukového celku, projektu, tématu.

Hudebně hlasová průprava

Hudebně hlasová průprava je pro žáky loutkářského oddělení, studující rozšířeného studia, předmět povinný. Výuku vede učitel hudebního oboru, který má potřebnou odbornou přípravu.

Hlavním obsahem výuky je doplnění základů dramatické tvorby, sólového dramatického projevu a uměleckého přednesu o elementární hudební výchovu, hygienické posazení hlasu v širším hlasovém rozsahu než je mluvní poloha a konečně o schopnost vyjádřit výraz v hudební formě. Při správně posazeném hlasu je preferováno přirozeně zpívané slovo před ušlechtilostí a krásou tónu. Hlasová pedagogika se zde podřizuje tzv. hereckému zpívání. Předmět se vyučuje ve skupině, ale není totožný se sborovým zpěvem, který má jiné cíle i okruh studijních hudebních materiálů. Podle počtu zájemců (nejvýše

10 v jedné skupině) jej lze vyučovat spolu se žáky příslušných ročníků slovesného i dramatického oddělení.

Práce v souboru

Práce v souboru je předmět meziročníkový. Vzhledem k tomu, že u žáků II. stupně se již počítá s uvědomělým zájmem o studium literárně-dramatického oboru, měli by se v průběhu studia zúčastnit práce v souboru v podstatě všichni žáci 1. - 4. ročníku. Především však samozřejmě ti žáci, kteří se individuálně připravují ke studiu na vysoké škole uměleckého a pedagogického směru. Dále pak ti žáci, kteří se chtějí věnovat zájmové umělecké činnosti v oblasti divadla či poezie a působit jako vedoucí souboru, režiséři, dramatikové, herci.

Hlavním obsahem práce v souboru je vytváření inscenací z oblasti poezie, prózy, dramatických žánrů.

Práce v souboru umožňuje žákům v uceleném tvaru prakticky uplatnit a ověřit si schopnosti a ve vyučovacím procesu získané dovednosti a výsledek zveřejnit.

Metoda přípravy je v zásadě totožná s metodami výuky základů dramatické tvorby s loutkou. Žáci by však měli mít možnost seznámit se nejen s různými dramatickými žánry a styly, jak tomu je v osnovách jednotlivých ročníků, ale i s různými režijními přístupy k předloze a režijními postupy při inscenační práci. Znamená to potřebu zvát k práci se souborem externí režiséry, např. studenty vyšších ročníků režie DAMU, absolventy, jiné pedagogy apod.

Nejtalentovanějším žákům a absolventům, u nichž je prokazatelný vyhraněný zájem a dovednosti, má být umožněno ověřit si své schopnosti režijní či dramaturgické nejen prací asistentskou, ale i samostatnou - pod vedením pedagoga hlavního předmětu.

Práce v souboru je praktickou průpravou k samostatné umělecké činnosti.

Zveřejněné výsledky práce v souboru jsou součástí kulturně společenské činnosti školy.

Loutkářská technologie

Loutkářská technologie je povinně volitelný předmět a je vyučován ve skupině. Výuku vede učitel, který má potřebnou odbornou průpravu. Má umožnit žákům, kteří mají potřebné dispozice a zájem o tuto složku loutkářství a případně se chtějí připravovat na odborné studium na uměleckých školách, seznámit se se základními technickými i výtvarnými principy pro vytváření loutek. Tento předmět vyžaduje i vybavení materiály pro tvorbu loutek (přírodniny, textil, kašírovací hmota, umělé materiály) a základními pracovními nástroji.

Rozšířené studium

Týká se žáků loutkářského oddělení, kteří se připravují ke studiu na vyšších odborných a vysokých školách. Pro jednotlivé žáky, kteří byli do tohoto studia zařazeni, připravuje učitel ve spolupráci s nimi program, prohlubující základní ročníkovou výuku. Učitel v této výuce rozvíjí individuální schopnosti žáka intenzivní prací v hodině i zadáními pro samostatnou praktickou i teoretickou domácí přípravu. Každý žák má pro tuto výuku samostatný studijní plán, který perspektivně směřuje k jeho přípravě ke studiu na vyšší odborné nebo vysoké škole příslušného oboru. Obsah výuky vychází z požadavků těchto škol.

Učební plány

Základní studium – II. stupeň

(pro žáky od 14 let)

O d d ě l e n í l o u t k á ř s k é

Učební plán č. 11

Předmět	Ročník				
	PV	1.	2.	3.	4.
Dramatika s loutkou a slovesnost Základy dramatické tvorby s loutkou Pohyb nebo loutkářská technologie Dějiny dramatické tvorby s loutkou Technika vedení jednoduchých loutek a přednes Sólový loutkářský projev a přednes Práce v souboru Hudebně hlasová průprava					
Celkový počet vyučovacích hodin	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5

Poznámky:

1. Rok průpravné výuky je určen žákům, kteří nenavštěvovali I. stupeň základního studia.
2. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) v ročníku průpravné výuky zařazení předmětů dramatika s loutkou a slovesnost, pohyb nebo loutkářská technologie a technika vedení jednoduchých loutek a přednes,
 - c) zařazení předmětů základy dramatické tvorby s loutkou, pohyb nebo loutkářská technologie, dějiny dramatické tvorby s loutkou, sólový loutkářský projev a přednes a práce v souboru v 1. – 4. ročníku.
3. Zvolí-li učitel předmět loutkářská technologie, může sloučit hodiny až do počtu čtyř jedenkrát v měsíci. Stejně lze postupovat u předmětu dějiny dramatické tvorby s loutkou.

Rozšířené studium

Učební plán č. 12

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Základy dramatické tvorby s loutkou Pohyb nebo loutkářská technologie Dějiny dramatické tvorby s loutkou Sólový loutkářský projev a přednes Hudebně hlasová průprava nebo loutkářská technologie Práce v souboru Individuální průprava ke studiu				
Celkový počet vyučovacích hodin	6 – 6,5	6 – 6,5	6 – 6,5	6 – 6,5

Poznámky:

1. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) zařazení všech předmětů ve všech ročnících.
2. Zvolí-li učitel předmět loutkářská technologie, může sloučit hodiny až do počtu čtyř jedenkrát v měsíci. Stejně lze postupovat u předmětu dějiny dramatické tvorby s loutkou.

Studium pro dospělé

Učební plán č. 13

Předmět	Ročník			
	1.	2.	3.	4.
Základy dramatické tvorby s loutkou Pohyb nebo loutkářská technologie Dějiny dramatické tvorby s loutkou Sólový loutkářský projev a přednes Práce v souboru				
Celkový počet vyučovacích hodin	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5	4 – 4,5

Poznámky:

1. Učební plán rozpracuje vyučující literárně-dramatického oboru s ohledem na konkrétní podmínky do vlastního učebního plánu. Rozpracovaný učební plán musí závazně dodržovat:
 - a) stanovený celkový počet týdenních vyučovacích hodin v jednotlivých ročnících,
 - b) zařazení všech předmětů ve všech ročnících.
2. Zvolí-li učitel předmět loutkářská technologie, může sloučit hodiny až do počtu čtyř jedenkrát v měsíci. Stejně lze postupovat u předmětu dějiny dramatické tvorby s loutkou.

Všeobecné poznámky k učebním plánům loutkářského oddělení

1. Vyučování se organizuje takto:
 - a) ve skupině pěti až deseti žáků v základním studiu
 - b) ve skupině dvou až tří žáků v předmětu technika jednoduchých loutek a přednes
 - c) ve skupině od pěti žáků v předmětu práce v souboru
 - d) ve skupině od deseti žáků v předmětu hudebně hlasová průprava
 - e) ve skupině čtyř až osmi žáků ve studiu pro dospělé
 - f) individuálně v předmětu sólový loutkářský projev a přednes.
2. V předmětu pohyb může ředitel školy podle možnosti školy přidělit korepetice.

Základní studium - II. stupeň

O d d ě l e n í l o u t k á ř s k é

Průpravná výuka

Předměty: dramatika s loutkou a slovesnost
pohyb
technika vodění jednotlivých loutek a přednes

Výchovně vzdělávací cíle

Vytvořit přátelský pracovní kolektiv pomocí společné odborné přípravy. Pochopit hlavní principy tvořivé dramatické činnosti a zvládnout elementární odborné dovednosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Svým aktivním postojem, zájmem o každého člena skupiny, vytvářením ovzduší důvěry a tolerance umožňujeme starším začátečníkům zbavovat se rušivých zábran a uvolňovat se v projevu. Vytváříme podmínky, v nichž se mohou navzájem poznávat, učit se respektovat své odlišnosti a hodnotit klady i nedostatky ve svém osobním i odborném projevu. Společně hledáme cesty, jak tyto nedostatky odstraňovat a jak zároveň rozvíjet schopnost přirozeně a přitom kultivovaně se projevovat. Informujeme žáky o rozsahu dovedností a vědomostí potřebných pro dobrou úroveň dramatického a slovesného projevu. Vedeme žáky, i pomocí vhodných motivací, k vědomému zvládnutí elementárních odborných dovedností technických i výrazových a k jejich uplatňování ve společné hravé činnosti. Hovoříme se žáky o problémech, se kterými se střetávají. Navazujeme modelové situace, ve kterých jsou nuceni zaujmout k těmto problémům své stanovisko, vidět je z různých úhlů pohledu a hledat jejich řešení. Využíváme období druhé citlivosti (pubertálního věku, v němž se většina těchto starších začátečníků nachází), abychom prohloubili jejich vztah k okolnímu světu a lidem v něm, působili na jejich mravní a citovou výchovu a pomohli jim vytvářet stupnici hodnot.

V předmětu dramatika s loutkou a slovesnost postupujeme pomocí cvičení a her, rozvíjejících smyslové vnímání a schopnost vcítování (od nejjednodušších Kimových her, her na soustředění pozornosti, na „zrcadla“ apod.), přes výpovědi o vlastních zážitcích (formou hraných etud a etud s loutkou i písemných vyjádření) až k pokusům interpretovat vhodně volená drobná umělecká díla.

Úkoly pro kolektivní improvizaci zadáváme tak, aby žáci měli možnost rozhodnout svým jednáním řešení situace. Hledáme témata, která umožňují různé variace. K tomu přispíváme i výměnou rolí, změnou zadaných okolností, změnou vzájemných vztahů. Rozdělováním úkolů po menších skupinách umožňujeme žákům vzájemně se vidět při projevu a hodnotit. Využíváme působení uměleckých děl výtvarných, hudebních a jiných k rozvíjení osobnosti žáků a k obohacení jejich projevu.

Ve slovesné výchově inspirujeme žáky k bezprostřednímu autentickému vyjádření vlastního zážitku, nejlépe se vztahem k tématu práce skupiny. Hrajeme různé hry se slovy, abychom v žácích pěstovali smysl pro významové a citové odstíny jednotlivých výrazů a spojení.

Výuku o vývoji evropského dramatického umění v kontextu s evropskými kulturními dějinami organizujeme obdobně jako v 6. ročníku I. stupně. Buďto v dvouhodinových seminářích jednou měsíčně nebo průběžně v hodinách dramatiky s loutkou a slovesností. Abychom probudili aktivní zájem žáků o tuto výuku, pověřujeme je dílčími úkoly doplňujícími jednotlivá témata (např. vyhledat zajímavý dobový text, výtvarné dílo apod.), přičemž vycházíme z jejich možností i osobních dispozic.

V mluvní přípravě se zaměřujeme na zřetelnou výslovnost a znělost hlasu a objasňujeme žákům i pomocí motivace, jak tyto základní požadavky mluvního projevu splnit. Vhodných motivací používáme hlavně zpočátku, abychom pomohli žákům rychle prakticky si osvojit potřebné základní dovednosti (aktivně uvolněné držení těla, dechovou oporu, aktivizaci podbřišku, aktivizaci mluvidel). Zvláště v případě zjištěných vad výslovnosti a hlasových deformací je tento postup nutný, abychom mohli chyby odstraňovat, aniž bychom na ně příliš upozorňovali. Tím se vyvarujeme křečovitého úsilí o správnost u příliš svědomitých žáků, případně předčasné rezignace na nápravu u méně citlivějších. Teprve až sami správné návyky prakticky zvládnou, vyžadujeme od nich vědomou spolupráci a samostatnou domácí přípravu

V předmětu pohyb využíváme moderního společenského tance i vybraných lidových tanečních her a dobových družných tanců k překonání ostychu pohybově se v novém kolektivu projevit. Družné tance jsou zvláště vhodným materiálem, protože přirozeně rozvíjejí schopnost navazovat kontakt s partnery a jsou v nich organicky obsaženy požadavky jak na volný pohyb v prostoru s respektováním ostatních, tak na zvládnutí prostorových pohybových útvarů (kruh, zástup, řada atd.). Kromě partnerského a prostorového citění pomáhají družné tance rovněž rozvíjet i hudebně rytmické citění a pěstovat přirozený zpěv. Pohybový výraz rozvíjíme též ve spojení s cvičeními smyslové vnímavosti - zvláště hmatové (hmatová citlivost celého těla). Velkou pozornost věnujeme průpravným cvikům pro správné držení těla, které provádíme především v lehu na zemi a v ostatních přízemních polohách.

V předmětu technika vodění jednoduchých loutek a přednes, vyučovaném v malých skupinách (2 - 3 žáků), na něž se dělí každá ročníková skupina se zaměřujeme na individuální projev každého žáka. Rozvíjíme jejich schopnost oživovat předmět, učinit z předmětu zdánlivě jednající subjekt a objevovat možnosti různých druhů loutek. Cílevědomě je seznamujeme s těmi druhy loutek, se kterými se pracuje na I. stupni (oživený předmět, improvizovaná loutka, tyčová i plošná loutka, manekýn a maňásek). Seznamujeme žáky se základy držení a vodění jednotlivých typů loutek a ověřujeme si nejen schopnost loutkovodiče vytvořit k loutce vztah, ale ještě víc „vytvořit vztah s loutkou“. Dále pěstujeme jeho schopnost zvolit vhodný druh loutky pro inscenování určité předlohy. Vedeme žáky k aktivní spolupráci na technologické přípravě výroby jednoduchých loutek.

Na drobných textech pro přednes procvičujeme výrazové varianty pomocí různých podtextů i změnou zadaných okolností.

V závěrečném interním ročníkovém vystoupení umožňujeme žákům, aby si před malým okruhem publika z řad rodičů a přátel ověřili dosažené výsledky.

Studijní úkoly

Dramatika a slovesnost

- a) Naučit se aktivně účastnit společné hry a reagovat na partnery.
- b) V etudě zvládnout jednoduchý dramatický děj, tzn. uvědomit si svoji roli a úkol v příběhu a podle toho jednat.

- c) Umět přizpůsobit své jednání změně zadaných okolností.
- d) Zvládnout ve cvičení hru s předmětem a dialog s předmětem jako partnerem a vyjádřit vztah k němu.
- e) Zvládnout krátké pointované slovní sdělení vlastního zážitku (mluvené i psané).

Dějiny:

Doplnit svými poznatky zvolené téma z kulturních dějin.

Mluva:

- a) Uplatňovat v mluvním projevu vědomě správné technické dovednosti (aktivní uvolněné držení těla, dechovou oporu, rezonanci v masce, aktivizaci mluvidel - jazyka, spodní čelisti, rtů, aktivizaci podbřišku).
- b) Výrazně vyslovovat.
- c) Zvládnout rytmický mluvní projev v dvoudobém i třídobém rytmu ve spojení s hrou na tělo a hrou na lehce ovladatelné nástroje.

Pohyb:

- a) Zvládnout jednoduchý družný tanec se zpěvem a hrou na lehce ovladatelné nástroje.
- b) Zvládnout ve cvičení základy správného držení těla a snažit se vědomě je uplatňovat v pohybovém projevu.

Technika vodění jednoduchých loutek a přednes:

- a) Uvědomit si základní výrazové možnosti jednoduchých loutek.
- b) Ve cvičeních zvládnout rytmický mluvní projev ve spojení s hrou na tělo a hrou na lehce ovladatelné nástroje.
- c) Zvládnout ve cvičeních vyjádření jednoduchého podtextu.
- d) Uvědomit si základní výrazové prvky přednesu jako prostředku pro sdělování (významový přízvuk, pauza, intonace, tempo a dynamika) a pokoušet se s nimi pracovat přirozeně a přitom kultivovaně přednést osobně vybraný drobný text.

Kriteria pro postup do 1. ročníku II. stupně základního studia

Schopnost zvládnout v kolektivní a individuální ukázce úkoly stanovené v předmětech dramatika s loutkou a slovesnost a přednes.

Oddělení loutkářské

Předměty: základy dramatické tvorby s loutkou
sólový loutkářský projev a umělecký přednes
dějiny dramatické tvorby s loutkou

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvinout schopnost žáků pochopit význam tvořivého přístupu k životu a k práci.
Vést žáky k aktivnímu podílení se na společné a individuální dramatické práci.

Vytvořit u žáků základní povědomí o funkci umění s přihlédnutím k dramatickému projevu s loutkou v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V předmětu základy dramatické hry s loutkou hledáme pro žáky takové náměty a modelové situace, k nimž musí zaujímat své osobní stanovisko a aktivně se podílet na jejich řešení. Nabízíme žákům různé úhly pohledu, vedeme je k uvědomování si kladů a záporů vlastních psychofyzických vlastností a poznávání vlastních možností při práci s loutkou.

Pro kolektivní dramatickou práci vybíráme se žáky takový námět, na němž bychom si mohli ověřit schopnost zahrát dobré představení pro nejmenší děti.

Vedeme žáky k tomu, aby v dramatických etudách a improvizacích s loutkou vědomě uplatňovali získané rytmické, prostorové, dynamické i výtvarné cítění. Spojováním získaných technických dovedností ve vodění jednotlivých typů loutek s dovednostmi mluvními a pohybovými je učíme dosahovat jednoduchého, ale celistvého loutkohereckého projevu.

Vytváříme základy k rozvinutí schopnosti pochopit význam inscenačního klíče, jednotnosti inscenačních prostředků a rytmu stavby představení.

Seznamujeme žáky s tradicemi českého loutkového divadla, hraného pro děti i dospělé v souvislosti s dosaženým stupněm vývoje kultury a společnosti.

V předmětu sólový loutkářský projev a přednes pracujeme i nadále s těmi typy loutek, se kterými se žáci seznámili na I. stupni. Zdokonalujeme dovednosti, potřebné pro technické ovládání loutek a zejména podněcujeme žáky k hledání dalších možností pro výraznější a působivější vyjádření cítění a myšlení postav, loutkami interpretovaných. Vyžadujeme rytmičnost a koordinovanost složek, které tvoří loutkoherecký projev.

Seznamujeme žáky s voděním jednoduchého typu javajky – spodové loutky, jejíž tělo na tyči je ovládáno jednou rukou vodiče a vodící hůlky (čempurity) jsou ovládány druhou vodičovou rukou. Vedeme žáky k objevování charakteristických pohybových možností tohoto typu loutek – ladnosti, širokých gest, sošnosti póz – a v souvislosti s nimi i s možnostmi uplatnění těchto loutek pro interpretaci vážných a lyrických textů.

Seznamujeme žáky s možnostmi loutkohereckého projevu v oblasti moderní dynamické stínohry i s možnostmi uplatňování nejrůznějších i netradičních materiálů ve výtvarné oblasti této práce.

V předmětu dějiny dramatické tvorby s loutkou se zabýváme kořeny a vznikem evropského loutkového divadla, vznikem a vývojem maňáskového divadla, maňáskem a jeho

typy v historickém vývoji, vývojem maňáskového divadla v České republice a celkovým historickým vývojem až po současnost.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby s loutkou

- a) Vědomým spojováním získaných technických dovedností ve vodění jednotlivých typů loutek s dovednostmi mluvními a pohybovými dosahovat jednoduchého, ale citlivého loutkoherického projevu.
- b) Vědomě uplatňovat v dramatických improvizacích se zvoleným typem loutky rytmické, dynamické, prostorové a výtvarné citění.
- c) Připravit se k výrazovému i technickému zvládnutí úkolu v kolektivní inscenaci, určené divákům nejnižšího věkového stupně (hříčka pro děti mateřských škol).

Sólový loutkářský projev a přednes

- a) Zvládnout v konkrétním úkolu pro zvolený typ loutky její výraz a způsob vyjadřování, citění a myšlení postavy, loutkou interpretované.
- b) Při vodění spodové loutky – javajky zvládnout základní dovednosti, využívající pohybových možností tohoto typu loutky; umět vyjádřit reakce této loutky na vnější podněty.

Dějiny dramatické tvorby s loutkou

V návaznosti na poznatky z historie vývoje spodových loutek sledovat jejich současné uplatnění.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Učit žáky hodnotit vztah ke světu pochopením významu tvořivého přístupu k životu a práci.

Rozvíjet v žácích schopnost podílet se aktivně a tvořivě na společné i individuální dramatické práci, rozvíjet schopnost metodicky vést jednoduchá hravá dramatická cvičení.

Uvědomovat si funkci dramatického umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V předmětu základy dramatické tvorby s loutkou pracujeme s tématy, která žákům pomáhají ujasňovat si a učit se hodnotit svůj vztah k okolnímu světu a možnosti vlastního přínosu pro tvořivý pracovní proces. Vedeme je k chápání náročnějších uměleckých děl a k chápání smyslu umění pro jednotlivce i pro společnost.

Pracujeme dále na dramatickém tvaru, určeném divácky nejmenším dětem a snažíme se jak v etudách a improvizacích, tak v inscenaci samotné o vytvoření schopnosti navázat kontakt s dětským divákem.

Prací na konkrétním úkolu rozšiřujeme zásobu technických dovedností ve vodění zvoleného typu loutky a tvořivým spojením s mluvní složkou projevu učíme žáky celistvému a výrazově účinnému loutkohereckému projevu. Vedeme je k pochopení principu práce s předmětem v souvislosti s pochopením jeho možností v oblasti vzniku jevištní metafor a v oblasti práce se systémem znaků a symbolů.

Učíme žáky uvědomovat si typ inscenačního klíče a prostředků, odpovídajících práci na představení pro nejmenší diváky a reprizováním představení je vedeme i k ověřování smyslu rytmu jednotlivých scén i celé inscenace, smyslu a čistoty forem kontaktu s dětskými diváky. Objevujeme tak možnosti tvořivé variability každé reprízy.

Umožňujeme žákům, aby se ve skupině naučili vést cvičení se zástupnými nebo improvizovanými loutkami, které si sami zvolí, podobně jako si sami vyberou námět cvičení.

Společnou návštěvou kvalitního loutkářského představení seznamujeme žáky se současnými progresivními proudy loutkového divadla, určeného jak dětem, tak dospělým. V diskusích učíme žáky formulovat záměry shlednuté inscenace a chápat jejich vztah k použitým jevištním prostředkům.

V předmětu sólový loutkářský projev a přednes hledáme při práci se známými typy loutek jejich další výrazové možnosti. Zaměřujeme pozornost žáků na souvislost způsobu práce s loutkou – volby typu loutky, míry stylizace, iluzivnosti, temporytmu atd. s typem předlohy, kterou jsme zvolili se zamýšleným celkovým vyzněním a sdělením jevištního výstupu nebo inscenace.

Při práci v oblasti moderní dynamické stínohry vytváříme základní dovednosti žáků a vedeme je k uplatňování tvořivých přístupů při realizaci krátkých samostatných vstupů. Druhy loutek a techniky loutkového divadla s jakými pracujeme, vybíráme v závislosti na výběru textů a témat, která s žáky zpracováváme.

Seznamujeme žáky s voděním marionety, upevněné na drátě, s končetinami ovládanými nitěmi, případně marionety na nitích.

Vytváříme základ k osvojování dovedností, potřebných k pohybovému ovládnutí tohoto typu loutky, k ovládání chůze, otáčení, sedání, klekání a jednoduchých gest a k vyjádření reakcí loutky na vnější podněty.

V předmětu dějiny dramatické tvorby s loutkou věnujeme pozornost vývoji marionety v Evropě, České republice, tradicím marionetového divadla, tradičním marionetářským rodům, řezbářům, výtvarníkům, druhům marionet i současnosti v marionetovém divadle.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby s loutkou

- a) Cílevědomě rozšířit zásobu technických dovedností ve vodění jednotlivých typů loutek. Rozšířit a obohatit znalosti a dovednosti v oblasti jevištní řeči a pohybu, jejich výrazu.
- b) Naučit se vědomě spojovat pohybovou a mluvní složku projevu v jednotný celistvý a výrazově účinný loutkoherecký projev a tvořivě tento projev uplatňovat.
- c) Zvládnout výrazově i technicky svůj úkol ve společné inscenaci, určené divákům nejnižšího věkového stupně.
- d) Umět samostatně najít vhodný námět pro cvičení se znaky a symboly, se zástupnými nebo improvizovanými loutkami. Podnítit a vést další členy kolektivu při tomto cvičení.
- e) Shlednout kvalitní loutkářské představení, snažit se formulovat záměry inscenace a chápat jejich vztah k použitým jevištním prostředkům.

Sólový loutkářský projev a přednes

- a) V konkrétním úkolu pro zvolený typ loutky zvládnout výraz loutky až po sdělné vyjádření citění a myšlení postavy, interpretované loutkou.
- b) Při vodění marionety zvládnout základní dovednosti – pohyb loutky a její reakce na vnější podněty.
- c) Zvládnout základní dovednosti v oblasti moderní dynamické stínohry.

Dějiny dramatické tvorby s loutkou

V návaznosti na poznatky z historie vývoje marionet uvažovat o možnostech jejich současného uplatnění.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Hledat způsob jak aktivně formovat svou osobnost ve smyslu odpovědného a tvořivého přístupu k životu a práci.

Umožnit žákům tvořivě pracovat na přípravě absolventského vystoupení.

Rozvinout schopnost žáků poučeně vést práci na etudách s dalšími členy kolektivu.

Učit se orientovat v progresivních formách současného loutkářství a učit se chápat jeho cíle v souvislosti s vývojem kultury a společnosti.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V předmětu základy dramatické tvorby s loutkou dáváme žákům takové podněty, které by jim umožnily v optimální míře samostatně a tvořivě přistupovat k jejich ztvárnění v podobě dramatických improvizací a jevištních tvarů. Zabýváme se náročnými uměleckými díly nejen jako poučení čtenáři a diváci, ale zkoumáme i možnosti, s přiměřenou dávkou sebekritičnosti, jak je aktivně a tvůrčím způsobem interpretovat.

Hledáme námět pro závěrečnou absolventskou práci a usilujeme o dosažení ujasněného a citově i rozumově angažovaného přístupu celého kolektivu ke smyslu zamýšleného sdělení. Usilujeme o nalezení takového inscenačního klíče (jehož složkou je přístup režijní, herecký, řešení výtvarné, hudební, příp. choreografické), který by na základě dobrého pochopení a vědomého užití umožnil žákům tvořivě se na přípravě absolventské práce podílet.

Za jeden z předpokladů nalezení takového klíče považujeme schopnost žáků užívat iluzivního a antiiluzivního způsobu práce s loutkou, chápat smysluplnost a přednosti i úskalí jednoho i druhého způsobu jevištního prostupu. Učíme žáky volit z nich nikoliv namátkou nebo z vnějších důvodů, ale tak, aby forma práce s loutkou napomáhala sdělnosti a umocňovala zamýšlené vyznění inscenace.

Vedeme žáky k samostatnému vyhledávání námětů pro etudy se známými typy loutek (ať už s těmi, které zvolíme pro závěrečnou práci, nebo s kterýmikoliv jinými) a k tomu, aby uměli ostatní členy kolektivu třídy podnítit a vést při práci na těchto etudách. Vyžadujeme i zde uplatnění pohybově-dynamického a prostorového citění, ale i citění výtvarného a hudebního.

Navštěvujeme se žáky kvalitní loutková představení požadujeme po nich postižení záměru inscenace a hodnocení přínosu užitých jevištních prostředků k vyznění dramatického tvaru.

Seznamujeme žáky s tradicí loutkového divadla, hraného pro dospělé diváky a se snahou progresivních proudů našeho současného loutkářství o důstojné vzkříšení tohoto typu divadla.

V předmětu sólový loutkářský projev a přednes učíme žáky nejen rozlišovat, ale i vědomě užívat iluzivního a antiiluzivního způsobu práce s loutkou a hledat smysluplnost užití jednoho nebo druhého typu práce v souvislosti s možnostmi, směřujícími k posílení dramatického sdělení a jeho vyznění.

Umožňujeme žákům získávat zkušenosti v oblasti principu práce s předmětem v souvislosti s pochopením jeho možností v oblasti vzniku jevištní metafora a v oblasti práce se systémem znaků a symbolů. Užijeme tohoto způsobu loutkářského vyjádření pro jevištní zpracování krátkého textu.

Předmět dějiny dramatické tvorby s loutkou je ve 3. ročníku zaměřen na loutkové divadlo východních kultur, jeho působení a ovlivňování vývoje evropského loutkového divadla a loutkového divadla u nás, na javajky, stínohru a její vývoj u nás, divadlo bunraku, spodové loutky a historický vývoj až po současnost.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby s loutkou

- a) Zvládnout v dramatické improvizaci s loutkou iluzivní způsob vyjádření a jevištního sdělení.
- b) Pochopit smysl užití loutky vůbec v souvislosti se zamýšleným vyzněním dramatického sdělení a v souvislosti s věkem diváka, jemuž je sdělení určeno i v souvislosti s užíváním iluzivního a antiiluzivního způsobu práce.
- c) Být aktivní při dramaturgickém výběru a případně i úpravě textu pro závěrečnou práci ročníku; přinést tvořivý loutkoherecký podíl při práci na kolektivní inscenaci, zaměřené na libovolně zvolený okruh diváků. Zajímat se a aktivně se podílet na hledání inscenačního klíče, stavbě a režii představení.
- d) Umět samostatně najít vhodný námět pro etudy se známými typy loutek a podnítit a vést další členy kolektivu při práci na etudách.
- e) Shlédnout představení kvalitního profesionálního loutkového divadla a podle možnosti několik představení dobrých amatérských loutkových inscenací. Umět postihnout záměr inscenace a pochopit smysluplnost použitých jevištních prostředků; učit se hodnotit přínos těchto prostředků a způsobu jejich užití pro celkové vyznění inscenace.

Sólový loutkářský projev a přednes

- a) V konkrétním úkolu pro zvolený typ loutky umět užít iluzivního a antiiluzivního způsobu práce s loutkou.
- b) Zvládnout práci s předmětem v souvislosti s pochopením jeho možností v oblasti vzniku jevištní metafora.

Dějiny dramatické tvorby s loutkou

Poznávat loutkové divadlo východních kultur.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Uvědomit si své specifické schopnosti a tvořivě je uplatňovat v kolektivní práci a práci pro druhé.

Vést žáky k dokončení absolventského vystoupení.

Získané vědomosti a dovednosti v oblasti loutkářské tvorby samostatně a tvořivě uplatňovat v odborných činnostech.

Na základě povědomí o funkci dramatického umění v souvislosti s vývojem kultury a společnosti pochopit cíle progresivních proudů našeho loutkářství.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V předmětu základy dramatické tvorby s loutkou očekáváme od žáků aktivní přínos ve formě vyhledávání témat práce – takových témat, která by jim umožňovala nejen tvořivě využít všech dovedností a schopností, získaných během studia v loutkářském oddělení literárně-dramatického oboru ZUŠ, ale také vyjádřit pochopení vlastního místa ve světě, vyjádřit odpovědný vztah ke společnosti, v níž žijí.

Vedeme žáky k tomu, aby uměli prostý epický i dramatický text tvořivě uchopit, aby uměli posoudit jeho vhodnost pro uvedení na jeviště a hledat a vybírat možnosti, a formy jeho ztvárnění. Učíme je formulovat základní pojetí, připravit základní tvar režijní knihy a připravit a provést některé potřebné etudy a cvičení s ostatními žáky.

Pracujeme na dokončení absolventského vystoupení při uplatnění co největší míry osobitosti a samostatnosti žáků. Očekáváme od nich, že budou jak práci ostatních, tak zejména svou vlastní práci poměřovat mírou tvořivého přínosu ke konečnému myšlenkovému i citovému vyznění jevištního tvaru. Všeestranným uplatňováním etiky divadelní práce usilujeme o prohloubení a dotvoření opravdu přátelských pracovních vztahů mezi žáky.

Provedením představení a jeho reprizováním získávají žáci další zkušenosti z oblasti vztahů jeviště a hlediště, ověřují si své vlastní dispozice pro tuto práci, své reakce a závislost svého výkonu na chápání, cítění a reakcích diváků. Získávají však zejména možnost pocítit smysluplnost vynaložené tvořivé práce pro společnost.

Na základě návštěv loutkových představení (podle možností i účasti na některé divadelní přehlídce amatérské nebo profesionální) a diskusí o nich pomáháme žákům vytvořit si poučený obraz o současných progresivních proudech našeho amatérského i profesionálního loutkářství a vzbudit trvalý aktivní zájem o dění v této oblasti umění.

V předmětu sólový loutkářský projev a přednes vyžadujeme na žácích při práci na jednotlivých rolích pro kolektivní absolventské vystoupení co největší míru samostatnosti, osobitosti a tvořivosti, podmíněnou pochopením a plným akceptováním společně zvoleného inscenačního klíče.

Při práci na krátkých sólových loutkářských vstupech se snažíme dosáhnout samostatnosti žáků jak ve volbě námětu a inscenačních prostředků a postupů, tak ve schopnosti formulovat a zdůvodňovat své záměry v souvislosti se zamýšleným sdělením a vyzněním malé inscenace.

V předmětu dějiny dramatické tvorby s loutkou ozřejmujeme žákům vývoj loutkového divadla ve 20. století. Zabýváme se amatérským loutkovým divadlem, vznikem i současností profesionálních loutkových divadel, loutkářským školstvím, osobnostmi loutkového divadla.

Informujeme je o festivalech, časopisech. Seznamujeme je se současným stavem amatérského a profesionálního loutkového divadla.

Studijní úkoly

Základy dramatické tvorby s loutkou

- a) Zvládnout tvořivě svůj úkol v závěrečné kolektivní práci v absolventském vystoupení.
- b) Umět tvořivě přistoupit k dramatickému nebo epickému textu. Umět posoudit jeho vhodnost pro případné inscenování loutkami a na základě získaných dovedností, vědomostí a aktivních zkušeností hledat a vybírat možnosti a formy jevištního ztvárnění.
- c) Umět si připravit jednoduchou režijní knihu a potřebné etudy a cvičení s dalšími členy kolektivu třídy.
- d) Posoudit shlédnuté amatérské nebo profesionální loutkářské představení z hlediska současných progresivních proudů našeho loutkářství.

Sólový loutkářský projev a přednes

- a) Přinést vlastní tvořivý podíl při práci na roli v kolektivním absolventském pořadu.
- b) Tvůrčím způsobem zpracovat a jevištně provést krátký sólový loutkářský výstup.

Dějiny dramatické tvorby s loutkou

Zpracovat svoje poznatky z historie vývoje loutkového divadla a vyjádřit svůj názor na jeho současný stav a funkci.

O d d ě l e n í l o u t k á ř s k é

Předmět: pohyb

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvíjet v žácích schopnost uvědomovat si význam přirozeného kultivovaného osobního pohybového projevu a pracovat na jeho zdokonalování.

Vést žáky k osvojování dalších pohybových dovedností pro bohatší dramatický výraz.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě řešíme požadavky na pohybovou vybavenost žáků (správné držení těla, vedení dechem, obratnost, citlivost, hudební a prostorové cítění, pohybový výraz) po celé 4 roky vypracováváním pohybových rozvíček (čtyři až pět za rok). Každou používáme cca 2 měsíce a její provedení každou hodinu zpřesňujeme z hlediska některé složky. Zařazujeme cvičení, které zvýší smysl pro správné dávkování napětí a uvolnění - ve vlastním temporytmu (v tichu) ve společném temporytmu (vedení hlasem, zvukem nebo hudbou). Cvičení, která ovlivňují dobré držení těla (cviky na ovládání páteře) propojujeme

s dechovými cvičeními a požadujeme vědomé používání dechu jak ve cvičeních na místě (např. nádech - narovnění, výdech - uvolnění a naopak) tak v pohybu do prostoru (např. nádech - chůze z místa, výdech - na místě a naopak). Rovněž ve cvičeních na měnící se napětí v těle upozorňujeme žáky na jejich úzkou souvislost s dechem. Učíme žáky spojovat vzniklé pocity s různými představami. K oživení smyslů využíváme různých motivací.

Město pohybových her, zařazovaných v pohybové přípravě na I. stupni, používáme hudbu se zadáním různých témat pro improvizaci dvojic (např. pohybový dialog dvou charakterů na dané téma), jednotlivců i skupin k rozvíjení pohybové fantazie i k objevování platných jevištních zákonů (např. jak používat různé prostorové dráhy v dramatické akci). Učíme žáky vnímat se navzájem, respektovat individuální výrazové možnosti a vzájemně se doplňovat ve společných úkolech.

V improvizacích inspirovaných výtvarnými, literárními a hudebními díly (vč. básní a písní) rozvíjíme smysl pro dobový styl různých epoch, které rozdělíme do všech ročníků podle aktuálních potřeb výuky ostatních předmětů (starověk, středověk, renesance, baroko, rokoko, romantismus atd.).

V improvizacích je nutné stanovit žákům pravidla hry i cíl, k němuž mají směřovat, abychom je uvarovali neurčitosti v projevu a beztvorosti improvizace.

V družných tancích rozvíjíme smysl žáků pro prostor, pro taneční strukturu, pěstujeme jejich vzájemnou ohleduplnost a odpovědnost za celkový tvar. Jeví-li se ve výuce potřeba vniknout do charakteristického stylu určité etnické oblasti, zařazujeme vybrané lidové tance a písně příslušného kraje.

Ve cvičeních tahu a tlaku z techniky pantomimy seznamujeme žáky se základními principy, aby si uvědomili, že tah je reakce na vnější sílu, tlak naopak vlastní vnitřní síla a cítí sebe a prostor jako partnery. Procvičujeme se žáky přetahování nejprve reálného a postupně i imaginárního lana (ve dvojici, ve skupinách). Cvičně zařazujeme náměty na využití principu tahu v sólovém provedení všech zároveň i jednotlivě (pouštění draka, pes na řemínku apod.) do improvizací a etud.

Princip tlaku ozřejmujeme žákům ve cvičeních tlaku pro pravou i levou ruku (v čelném postavení), tlaku na předmět (např. skříň). V improvizacích a etudách využíváme námětů umožňujících práci s tímto principem (např. stěhování). Zadáváme improvizace s přenášením tahu a tlaku (např. dvě skupiny, jednotlivec a skupina atd.).

V návaznosti na výuku prvků přízemní akrobacie na I. stupni zařazujeme nácvik pádů a pro chlapce stínové rvačky, kde se učí kromě partnerské pozornosti a ohleduplnosti i pohybové kázni a hospodaření se silou.

Hodiny pohybové přípravy končíme pohybovou improvizací na dané téma se závěrečným rozbohem pro každého jednotlivce.

Spolupracujeme úzce s učitelem hlavních předmětů, aby hodiny pohybové přípravy byly skutečnou přípravou pro dramatický projev žáků.

Studijní úkoly

- a) V gymnastických cvičeních si uvědomovat měnící se napětí (včetně přechodů do relaxace). Znovu si na nich ověřovat pravidla správného držení těla v pohybu. Vědomě používat dech, jak na místě, tak v pohybu v prostoru. Později zvládnout švihové pohyby v organickém temporytmu a s prostorovým cítěním.
- b) V improvizacích na vybranou hudbu vyjadřovat různá témata hudební (např. vystižení rytmických zvláštností, frázování, kontrarytmus), dějová (např. z němé grotesky, z pohádky, z mytologie), hravá s rekvizitou (např. s míčem, závojem, hůlkou, židlí).

- c) V country tancích zvládnout pohybové a prostorové změny. Získat přizpůsobivost k velikosti taneční plochy a k počtu účastníků, k tempu a členění hudební struktury a zároveň pěstovat vzájemnou ohleduplnost a společnou odpovědnost za celkový tvar.
- d) Seznamovat se ve cvičeních se základními principy tahu a tlaku a uvědomovat si sebe a prostor jako partnery. Uplatňovat probrané pohybové prvky ve výrazových variantách.
- e) V závěru roku si najít individuální pohybovou a mluvní rozcvičku a soustředovací cvičení - se zaměřením k přípravě na dramatickou akci.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Upevňovat přirozený kultivovaný osobní pohybový projev žáků.

Rozšiřovat jejich obratnost a tanečnost i prostřednictvím základů klasického tance a dalších vybraných prvků z techniky pantomimy.

Poskytovat žákům možnost tvořivé pohybové improvizace.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové průpravě pokračujeme ve vytváření rozcvičkových etud pro zdokonalování jednotlivých složek pohybové techniky (viz 1. ročník). Lekce začínáme buď individuálními rozcvičkami v tichu (viz 1. ročník, studijní úkoly bod e) nebo výběrem těch dříve probraných cviků, které vhodně připravují k následující činnosti (s bubínkem nebo hudbou). Zařazujeme další cvičení koordinace (např. vřadit hovor do rytmického proudu pohybu).

Rozšiřujeme obratnost a tanečnost žáků v improvizacích na hudbu i bez hudby. Přitom dbáme na upevňování správných návyků pohybové techniky. Požadujeme na žácích, aby do improvizací zapojovali tematicky vhodně volené prvky obratnosti nebo na vybranou hudbu prvky dříve probraných tanců. Zadáváme je jak všem zároveň (jednotlivcům, dvojicím, skupinám), tak sólově (jednotlivci, dvojici, skupině).

Jako přípravu na nácvik dobových tanců, případně šermu, probíráme se žáky základy klasického tance (pozice, vedení paží atd.) bez extrémního vytočení chodidel. Na materiálu dobových nebo lidových tanců, případně kupletů, vytváříme smysl pro pohybový styl a dobové chování (v návaznosti na úkoly z ostatních předmětů).

Ze základů techniky pantomimy využíváme principů práce s imaginárními předměty tak, aby si žáci osvojili přesnost v gestu, naučili se pohyb fázovat, zacházet plasticky se skutečnými předměty (např. zvýraznit jejich vlastnosti - kufr je těžký, lehký, lepkavý). Učíme je chápat předměty jako partnery v prostoru.

Podobně jako s imaginární rekvizitou požadujeme od žáků vytvářet a vyjadřovat vztah k imaginárnímu partnerovi a jednat s ním. Ukládáme úlohy v určeném imaginárním prostoru (např. v malém, velkém, vysokém, nízkém) a učíme žáky uvědomovat si odlišnost svého chování v něm. Zadáváme improvizace se skutečnou, zástupnou případně imaginární rekvizitou, někdy i s vybranou hudbou. V nejrůznějších zadáních rozvíjíme smysl pro přesnost a detailní pohyb, jejich představivost a pohybovou fantazii pomocí témat se skutečnou, zástupnou nebo imaginární rekvizitou (v tichu, se zvuky, s textem, s hudbou) v různých druzích prostoru.

V improvizacích, jimiž končíme hodinu, vycházíme z potřeb realizace dramatických úkolů. Improvizaci na hudbu podřizujeme formě hudebního díla. Nezapomínáme na rozbor projevu každého jednotlivce.

Studijní úkoly

- a) Udržovat pohybovou dovednost z předchozích ročníků. Zvládnout nová cvičení koordinace (např. hovořit mezi sebou při společném rytmickém cvičení).
- b) Do improvizací zapojovat prvky obratnosti nebo prvky dříve probraných tanců.
- c) V dobových nebo lidových tancích (případně i v tančených kupletech) poznávat pohybový styl a dobové chování.
- d) Ze základů techniky pantomimy přenášet principy práce s imaginárními předměty do práce s rekvizitou. Uvědomovat si předměty jako partnery v prostoru.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Zachovávat komplexnost pohybové průpravy pro osobní i odborný projev žáků.

Spolupracovat průběžně s učitelem hlavního předmětu a motivovat žákům pohybovou průpravu potřebami ročníkové práce.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě můžeme zvládnutá cvičení spojovat do jazzgymnastických vazeb (ale tak, aby kvalita provedení odpovídala předchozí přípravě). Věnujeme větší pozornost speciálním cvičením dynamiky (v tichu i se zvukem) a náročnějším cvičením Orffovy školy (např. pohyb s nástrojem, pohyb se zpěvem). K procvičování těchto požadavků vytváříme i nadále ucelené rozcvičky (čtyři až pět za rok) a každou v průběhu dvou měsíců variujeme zpřesňováním z hlediska některého z prvků.

Rozvíjíme smysl pro odlišnost výrazu dynamickými variantami projevu. Uvádíme složitější koordinační cvičení do rámce dramatické akce (např. mluvní cvičení při ranní toaletě - sólo, konverzace při známém tanci - dvojice, večere s rozhovorem o otázce oblečení do tanečních - skupina).

Průběžně zařazujeme cvičení ze základů klasické taneční techniky, která zlepšují držení těla, ovládání páteře, ovládání a zcitlivování končetin - v pozicích (bez extrémního vytočení nohou - max. 90°) u tyče i na volnosti.

Tato cvičení jsou zároveň přípravou k dobovým tancům, k dobovému chování, případně šermu. Smysl pro dobový styl a dobové chování prohlubujeme nácvikem dalších dobových tanců např. renesančních. Pokračujeme v netanečních improvizacích jednání v dobovém stylu v návaznosti na výuku těchto tanců. K tomu používáme i náznak dobového kostýmu, rekvizity, případně prostoru, které ovlivňují chování a způsob pohybu.

Pomocí masky učíme žáky sebekontrolu, přehlednému gestu a jeho doznění v prostoru. Požadujeme zapojit do výrazu celé tělo, aby i bez možnosti vyjádřit se obličejem dokázali sdělovat. Seznamujeme žáky s pohybovým projevem postav komedie dell'arte.

Využíváme principů pantomimické techniky v různých druzích chůze. V postavení bočně procvičujeme chůzi na místě, v čelném postavení chůzi proti (např. větru, vodě), v prostoru ve vztahu k prostředí (kde a po čem jdu), k situaci (šel jsem dlouho, došel jsem, loučím se, ujíždí mi vlak). Upozorňujeme žáky na charakterotvorný význam chůze. Při všech těchto cvičeních sledujeme spolu se žáky střídání napětí v těle v souvislosti s dechem.

V improvizacích zadávaných žákům na závěr hodiny volíme náměty technicky související s probíranými pohybovými cvičeními a tematicky s dramatickými úkoly. Rozbor projevu každého jednotlivce je ustáleným požadavkem.

Studijní úkoly

- a) Udržet pohybové dovednosti z předchozích ročníků.
- b) Zabývat se složitějšími koordinačními cvičeními.
- c) Zvládnout cvičení dynamiky včetně pasivních pádů.
- d) V netanečních improvizacích jednat v dobovém stylu.
- e) Provádět náročnější cvičení Orffovy školy (pohyb s nástrojem, se zpěvem aj.).
- f) V dalších dobových tancích poznávat příslušný dobový styl a chování.
- g) Pracovat s maskou.
- h) Využívat principy pantomimické techniky v různých druzích chůze.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Prověřovat pohybovou vybavenost žáků náročnějšími úkoly s použitím probíraných technik v souvislosti s požadavky absolventského vystoupení. Zkoumat schopnost žáků zadat dílčí úkol a vést skupinu při jeho plnění.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

V pohybové přípravě vytvoříme pro žáky vhodný, krátký sled cviků, který jim může sloužit k rozcvičení před dramatickou akcí i v dalším působení v dramatickém souboru (může být kombinován s mluvní rozcvičkou). Takové sledy mohou být dva nebo tři, aby podle aktuálních potřeb žákům posloužily buď rozproudivě nebo zklidněním či zformováním ve smyslu charakteru další práce. V průběhu roku pak necháme jednotlivce vést tyto ustálené rozcvičky, z nichž vybereme nejvhodnější podle okamžité potřeby většiny v kolektivu i vzhledem k přípravě absolventského vystoupení.

Věnujeme plnou pozornost rozvíjení citu žáků pro prostor. Z techniky pantomimy k tomu využíváme základních cvičení k vytváření a vyjádření imaginárního prostoru a vztahu k němu (do centra s výdechem svalové povolování horní poloviny trupu - bez spouštění hlavy, z centra s nádechem aktivní vztyčování horní poloviny trupu - obojí při úměrném zapojení uvolněného dechu, vymezení prostoru očima).

Práci s maskou rozvíjíme novým způsobem schopnosti žáků i dovednosti získané v minulých ročnících - pohybovou fantazií, představivostí, výrazovou variabilitu, cit pro

rytmus a dynamiku, pro jevištní prostor, pro partnerskou spolupráci, případně i pro dobový styl. Zadáváme žákům improvizace s maskou od jednoduchých až po náročnější - jednotlivě, ve dvojicích, ve skupině (v tichu, se zvuky, s hatmatilkou, s hudbou).

Smysl pro pohybový styl a dobové chování rozšiřujeme dalšími dobovými tanci např. baroka a rokoka a navazujeme na ně i improvizacemi dobového jednání bez hudby.

Spolupracuje na přípravě absolventského vystoupení.

Studijní úkoly

- a) Udržovat pohybové dovednosti z předchozích ročníků.
- b) Naučit se vést úvodní rozcvičky.
- c) Zvládnout nošení partnera ve dvojicích a trojicích, gymnastické pády a pro chlapce rvačky bez zranění.
- d) Zabývat se náročnějšími cvičeními prostorového cítění a základními cviky na vytváření a vyjádření imaginárního prostoru z techniky pantomimy.
- e) Improvizovat s masou (sólo, ve dvojicích, ve skupině).
- f) V dalších dobových tancích poznávat příslušný dobový styl a chování.
- g) Zvládnout v návaznosti na pohybovou přípravu svůj úkol v absolventském vystoupení.

O d d ě l e n í l o u t k á ř s k é

Předmět: hudebně hlasová příprava

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Vést žáky ke zdokonalování hlasové techniky, osvojené na I. stupni nebo v průpravné výuce II. stupně.

Prostředky k dosažení stanoveného cíle

Metody a formy práce

V prvním pololetí 1. ročníku opakujeme se žáky podle metodiky I. stupně základního studia literárně-dramatického oboru ZUŠ látku všech čtyř ročníků a všechny poznatky technického vývoje hlasu.

Znovu probíráme tyto základní složky hudebně hlasového projevu:

1. správné držení těla
2. ovládání základů pěvecké techniky
 - a) dechovou techniku
 - b) rozeznění předních hlasových rezonátorů
 - c) měkké nasazení tónů
 - d) artikulaci

3. rytmickou paměť, představivost a fantazii a správné rytmické cítění
4. melodické cítění.

Mnohem více času musíme však věnovat těm žákům. Kterí neprošli I. stupněm základního studia, aby v co nejkratším čase získali tytéž poznatky, jaké mají žáci, kteří I. stupeň studia absolvovali. U těchto starších začátečníků (od 14 let výše) lze však předpokládat rychlejší postup práce. Koncem I. pololetí by se proto, i vzhledem k větší časové dotaci, měly obě skupiny zhruba vyrovnávat, abychom ve 2. pololetí mohli volit pro všechny již komplikovanější cviky i technicky těžší písňový materiál. V podstatě však není třeba počítat v 1. ročníku s novou učební látkou, pouze doplnit cviky z metodiky I. stupně o náročnější, a naopak omezit nebo vyřadit ta cvičení, která počítají s nižším věkovým stupněm. Nacvičení písní (i kombinovaných s pohybem a dramatickou akcí) zůstává v 1. ročníku pouze v unisonu, které ovšem musí být intonačně i rytmicky přesné.

Studijní úkoly

- a) Zvládnout základní složky hudebně hlasového projevu (viz metody a formy práce).
- b) Pokoušet se organicky spojovat hudebně hlasový projev s pohybem i dramatickou akcí.

2. a 3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Pracovat se žáky na zvládnutí jednoduchého vícehlasu. Dále rozvíjet rytmickou přesnost a představivost a fantazii žáků.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Po ukončení 1. ročníku by již měl být v podstatě vyrovnán rozdíl mezi žáky, ať již I. stupeň absolvovali nebo neabsolvovali. Je tedy možné učební látku rozšířit.

Vzhledem k tomu však, že do literárně-dramatického oboru přicházejí žáci s velmi rozdílnou vrozenou hudebností, lze těžko stanovit, kolik látky s nimi zvládneme v průběhu jednoho roku a jak rychle můžeme postupovat. Přesné časové rozvržení látky, určené pro 2. a 3. ročník, je tedy velmi obtížné. Postupujeme vždy od nejjednodušších cviků ke složitějším.

Seznamujeme žáky s nejjednoduššími základy hudební nauky. Učíme je notovému zápisu v houslovém klíči a rytmickému zápisu dvou, tří a čtyřdobých taktů. Ostatní teoretické požadavky zařazujeme až ve 4. ročníku.

S dalšími uvedenými jednotlivými složkami hudebně hlasového projevu by se měli žáci průběhem těchto dvou ročníků alespoň seznámit, když ne je zcela zvládnout. U žáků s nízkou muzikálností dojdeme pochopitelně k lehčím cvikům a snazšímu písňovému materiálu.

1. Při rozvíjení základů pěvecké techniky sledujeme:

- a) dechovou techniku
 - zařazujeme komplikovanější dechová cvičení, usilujeme o propojenost správného dýchání se zpěvem
 - sledujeme koordinaci svalstva při delších dechových frekvencích

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Usilujeme o to, aby žáci uměli propojovat všechny zvládnutí hudebně hlasové dovednosti s pohybovou i dramatickou akcí.

V hodině hudebně hlasové průpravy se ve 4. ročníku věnujeme :

1. hudebně hlasové rozcvičce podle metodické příručky
2. studiu materiálů potřebných k absolventskému vystoupení a některých speciálně doporučených materiálů
3. opakujeme si nejjednodušší základy hudební nauky jako
 - a) notový zápis v houslovém klíči
 - b) rytmický zápis dvou, tří a čtyřdobých taktů a pokračujeme
 - c) stupnicemi dur i moll do 4 křížků a 4 b
 - d) základní intervaly od primy do oktávy
 - e) kvintakordem dur i moll a jeho převraty.

Pracujeme se žáky na zvládnutí těchto základních hudebních poznatků, aby byli schopni se vyznat v jednoduchém notovém zápisu.

Postupně seznamujeme žáky s hlavními proudy různých slohových období (renesance, baroko, klasicismus, romantismus, moderní hudbu 20. stol.) i s různými autorskými styly. Posloucháme i užitkovou hudbu různých uměleckých žánrů (jazz, rock, beat, country, song, šanson atd.). Podle potřeby můžeme vyčlenit některou hodinu na poslech. Volbou přitažlivých ukázek vytváříme a prohlubujeme vztah žáků k hudbě jako organické součásti jejich života, pomáháme jim učit se rozlišovat hodnoty a tak se celkově i v hudební kultuře orientovat.

Studijní úkoly

- 1) Naučit se používat vlastní hudebně hlasovou rozcvičku schválenou učitelem.
- 2) Zvládnout jednoduchý pěvecký úkol v dramatické akci.
- 3) Osvojit si nejjednodušší základy hudební nauky (viz metody a formy práce, bod 3).
- 4) Pokoušet se základně orientovat v různých slohových obdobích, hudebních žánrech i autorských stylech.

O d d ě l e n í l o u t k á ř s k é

Předmět: loutkářská technologie

1. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Seznamovat žáky s výtvarnými materiály a možnostmi jejich zpracování.

Prostředky k dosažení stanoveného cíle

Metody a formy práce

Hlavním obsahem práce v 1. ročníku je hra s výtvarnými materiály jako prostředky tvorby jednoduché loutky. Formou hry s materiálem seznamujeme žáky s výtvarnými materiály vhodnými k výrobě různých typů loutek pomocí základních pracovních nástrojů. Učíme žáky správně volit a kombinovat materiály.

Studijní úkoly

- a) Vytvořit jednoduchou loutku z přírodnin (tyčovou, plošnou nebo závěsnou).
- b) Za pomoci základních pracovních nástrojů vytvořit jednoduchou loutku z materiálu lidové tradice nebo papíru.

2. ročník

Výchovně vzdělávací cíl

Seznámit žáky se základy stavby lidského těla a odlišnostmi stavby loutky vzhledem k její funkci, druhu, výrazu.

Prostředky k dosažení stanoveného cíle

Metody a formy práce

Hlavním obsahem práce ve 2. ročníku je anatomie, výrazová charakteristika loutky a volba materiálu. Seznamujeme žáky s proporcemi lidského těla, aby pochopili odlišnost v proporcionalitě loutek. Učíme je pochopit charakteristické rozdíly jednotlivých typů loutek. Zabýváme se možnostmi ztvárnění výrazu loutky (zvláštnosti psychofyzické, věkové odlišnosti atd.). Seznamujeme žáky s klasickými a syntetickými tvarovatelnými materiály (dřevo, hlína, kašírovací hmota, polystyren, molitan, modurit aj.). Rozlišujeme materiály vhodné především k povrchové úpravě loutky od materiálů vhodných převážně ke konstrukci. Učíme žáky s těmito materiály pracovat.

Studijní úkoly

- a) Pochopit anatomii a výrazovou charakteristiku náročnější loutky.
- b) Zkonkrétnit vlastní představu a vytvořit návrh loutky.
- c) Podle vlastního návrhu vytvořit loutku s tvarovatelným materiálem.

3. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Učit žáky podřizovat výtvarné řešení loutky dramatickému záměru.

Prostředky k dosažení stanoveného cíle

Metody a formy práce

Hlavním obsahem práce ve 3. ročníku je vytvoření loutky pro použití v dramatickém tvaru. Učíme žáky, aby k vytvoření loutky (návrhu) přistupovali až po stanovení dramatického záměru, inscenačního a stylizačního klíče. Vedeme žáky k dokonalejší práci se základními pracovními nástroji a seznamujeme je s dalšími, případně se stroji, potřebnými pro práci se zvoleným materiálem. Zvyšujeme nároky na výtvarné a technické provedení loutky.

4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Rozvíjet schopnost žáků pracovat tvořivě na společné inscenaci. Zadávat žákům řešit samostatné úkoly.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Hlavním obsahem práce ve 4. ročníku je řešení výtvarné složky inscenace (kolektivní nebo sólové) jako celku – loutek, rekvizit, scény, kostýmu loutkoherce při odkrytém vodění, případně světla. Spolu se žáky hledáme úsporné výrazové prostředky v proměnlivosti jednotlivých prvků a variabilnosti scény. Zdůrazňujeme význam výtvarné zkratky, znakovosti a symboličnosti. Pověřujeme žáky samostatnými úkoly, při nichž uplatní svoji zručnost, získané dovednosti a osobitý tvořivý přístup.

O d d ě l e n í l o u t k á ř s k é

Předmět: práce v souboru

1. - 4. ročník

Výchovně vzdělávací cíle

Umožnit žákům ověřit a potvrdit si hloubku svého zájmu, schopností a získaných dovedností.

Prohloubit a upevnit u žáků vztah a lásku k této kulturně společenské činnosti, aby se mohli v budoucnu stát platnými členy, vedoucími, režiséry či dramaturgy amatérských souborů a přispět svými znalostmi a dovednostmi k rozšíření této zájmové umělecké činnosti.

Sledovat rozvoj talentu a povahové a zdravotní dispozice těch žáků, kteří se připravují na odborné studium.

Prostředky k dosažení stanovených cílů

Metody a formy práce

Různorodou dramaturgií a způsobem práce odpovídajícím odborné vyspělosti žáků prohlubujeme jejich vztah k dramatické a slovesné činnosti a umožňujeme jim ozřejmit a upřesnit si specifika svých zájmů a daných dispozic.

Pomáhat jim seznámit se s různými typy divadla, divadelními žánry a s různými režijními postupy.

Vedeme žáky ke kolektivní spolupráci na předpřípravě – tj. aktivní spolupráci při dramaturgické volbě, pojmenovávání základních záměrů inscenace, hledání a stanovování režijního a výtvarného klíče.

Při větším počtu členů souboru využíváme možnost alternací.

Žáky vedeme ke kritickému hodnocení vlastní práce. Vyžadujeme od nich kritický, otevřený, tvůrčí dialog, hledání a nacházení příčin nezdaru, zainteresované hledání nových možností a přístupů.

Dramaturgii podřizujeme složení souboru a výchovně vzdělávacím cílům: setkání s různými typy divadla, styly a žánry, a různými režijními a tím i hereckými tvůrčími přístupy. (Divadlo poezie, hra se současnou tematikou, historickou tematikou, komedie, tragédie, hra se zpěvy ... principy realistického divadla, tzv. chudého divadla, epického, znakového, divadla rituálu atd.)

Nejvyspělejší žáky vedeme k vyhranění zájmů a dovedností a podle toho je pověřujeme úkoly dramaturgickými, režijními, závažnějšími úkoly hereckými.

Dle potřeby spolupracuje soubor II. stupně se žáky I. stupně.

Vytvořené programy co nejvíce uplatňujeme na veřejnosti. Odezva, ale i případná neodezva u diváků zpětně ovlivní práci v souboru. Je potřebné, aby se žáci naučili přijímat zdar i nezdár a reagovali na ně ještě větší tvůrčí aktivitou. Navazujeme kontakty s profesionální kritikou ať už z řad profesionálních divadelních teoretiků, režisérů, herců nebo zkušených pedagogů, což je pro soubor značným přínosem.

Studijní úkoly

1. rok Zvládnout úkoly, spojené s vytvořením kolektivní inscenace pro dětské diváky. Aktivně a tvůrčím způsobem uplatnit své schopnosti a dovednosti nejen při loutko-herecké práci, ale podílet se i na přípravných pracích.
2. rok Zvládnout úkoly, spojené s vytvořením kolektivní inscenace pro diváky-vrstevníky. Opět tvořivě a aktivně uplatnit své schopnosti a dovednosti jak při loutko-herecké práci, tak při přípravných činnostech.
3. rok Dokázat ve spolupráci s dalšími členy skupiny samostatně vytvořit drobnou loutkovou inscenaci pro dětské publikum – od dramaturgického výběru až po jevištní realizaci. Konzultovat jednotlivé kroky s pedagogem.
4. rok Dokázat ve spolupráci s dalšími členy souboru vytvořit loutkovou inscenaci - od dramaturgického výběru až po jevištní realizaci. Uplatnit schopnost vědomě volit z řady možných postupů. Konzultovat formu tvůrčího dialogu, záměr i formu realizace s pedagogem.